

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné

Komparace sociálního pojištění v České republice a v
Německu

Diplomová práce

Karviná 2021

Bc. Denisa Molinová

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné

Studijní program: Hospodářská politika a správa

Obor: Veřejná ekonomika a správa

Bc. Denisa Molinová

Komparace sociálního pojištění v České republice a v Německu

**Comparison of the Social Insurance in the Czech Republic and
in the Germany**

Diplomová práce

Karviná 2021

Vedoucí diplomové práce:
Mgr. Ivona Buryová, Ph. D.

Abstrakt

Cílem diplomové práce je porovnání sociálního pojištění v České republice a v Německu. Práce se zabývá sociálním pojištěním, které se zaměřuje na péči o rodinu. V teoretické části se práce věnuje vymezení sociálního státu. Dále jsou v této části popsány systémy sociálního pojištění a to jak z pohledu České republiky, tak z pohledu Německa. Obsahem výzkumné části je komparace sociálního pojištění ve vybraných zemích. V praktické části je sociální pojištění, které je zaměřeno na rodinu, porovnáváno a to metodou komparace. Zjištěné skutečnosti jsou následně vyhodnoceny. Při vypracovávání jsou využita data z veřejně dostupných zdrojů a databází.

Abstract

The aim of this diploma thesis is to compare social insurance in the Czech Republic and in Germany. Above all, the thesis deals with social insurance, which focuses on family care. The theoretical part provides the definition of the welfare state. Furthermore, this section describes social insurance systems both from the Czech and German perspective. The content of the research part is a comparison of social insurance in selected countries. In the practical part, social insurance, which is focused on the family, is compared using the method of comparison. The findings are evaluated. There are used data from the publicly available sources and databases in the thesis.

Obsah

Úvod.....	1
1 Stát.....	3
1.1 Sociální stát.....	4
1.2 Typologie sociálních států.....	6
1.2.1 Titmussova typologie.....	6
1.2.2 Esping-Andersenova typologie.....	7
1.3 Teorie solidarismu.....	9
1.4 Sociální konsensus.....	10
2 Vznik sociálního zabezpečení a jeho vývoj v České republice.....	11
2.1 Sociální zabezpečení v České republice.....	13
2.1.1 Sociální pojištění.....	14
2.1.2 Dávky státní sociální podpory pro rodiny s dětmi.....	22
2.2 Rodičovská dovolená.....	24
3 Vznik sociálního zabezpečení ve Spolkové republice Německo.....	30
3.1 Sociální pojištění v Německu.....	32
3.2 Rodičovská dovolená.....	34
4 Komparace sociálního zabezpečení.....	40
4.1 Rozdíly mezi sociálním zabezpečením České republiky a Německa.....	40
4.2 Financování sociálního zabezpečení.....	42
4.3 Příjmy a výdaje na sociální pojištění v České republice.....	43
4.3.1 Nemocenské pojištění.....	44
4.4 Dávky pro rodiny s dětmi.....	47
4.4.1 Peněžitá pomoc v mateřství.....	47
4.4.2 Státní sociální podpora.....	47
4.4.3 Porodné.....	48
4.4.4 Rodičovský příspěvek.....	48
4.4.5 Přídavek na dítě.....	49
4.5 Příjmy a výdaje na sociální zabezpečení v Spolkové republice Německa.....	50
4.6 Dávky pro rodiny s dětmi.....	50
4.6.1 Dávka v mateřství a rodičovství.....	51
4.6.2 Rodičovský příspěvek.....	51
4.6.3 Přídavek na dítě.....	52
4.6.4 Sociální příplatek.....	53
4.7 Intervence obou států v době Covidu-19.....	53
4.7.1 Česká republika.....	53
4.7.2 Spolková republika Německo.....	54
Závěr.....	56
Seznam použité literatury.....	58
Seznam tabulek.....	64
Seznam obrázků.....	65

Seznam zkratek.....	66
---------------------	----

Úvod

Cílem této diplomové práce je komparace sociálního pojištění, které je zaměřeno na péči o rodiny s dětmi. Tato komparace je mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německa. V diplomové práci jsou použity metody deskripce, statistické analýzy a komparace. Ke zpracování diplomové práce byla použita odborná literatura, legislativa, dostupné internetové a externí zdroje a to především z Českého statistického úřadu a ze Spolkového statistického úřadu, který je nazván jako Destatis.

Diplomová práce se skládá ze čtyř kapitol. První kapitola je zaměřena na teorii, která vymezuje pojem stát. Dále se tato kapitola zabývá definicí, popisem sociálního státu a vymezení typologií sociálního státu. Je zde popsána Titmussova a Esping-Andersenova typologie. Další podkapitola se věnuje teorii solidarismu, protože to je jedna z principů sociálního státu. Poslední podkapitola se zabývá sociálním konsensem, neboť ten patří mezi priority, které má sociální stát.

Druhá kapitola se zaměřuje přímo na sociální zabezpečení a dávky pro rodiny s dětmi, které jsou zakotveny v české legislativě. Začátek druhé kapitoly se věnuje vzniku sociálního zabezpečení v České republice a jeho vývoji. V první podkapitole se rozebírá, jaké jsou pilíře sociálního zabezpečení a které dávky do těchto pilířů spadají. Následující podkapitola se zabývá dávkami státní sociální podpory pro rodiny s dětmi. Zde se především rozebírá ošetřovné, dále peněžitá pomoc v mateřství a porodné. Také je popsána rodičovská dovolená a zde jsou více zevrubně popsány dávky rodičovského příspěvku a přídatku na dítě.

Třetí kapitola se zabývá také sociálním zabezpečením a především dávkami pro rodiny s dětmi, ale z pohledu Spolkové republiky Německa. První podkapitola se věnuje vzniku sociálního zabezpečení a jeho vývoji ve Spolkové republice Německa. Další podkapitola se zaměřuje na pilíře sociálního zabezpečení, jak je to z pohledu Německa. Popisuje se zde dávka v mateřství a otcovské dávky. I zde je popsána rodičovská dovolená a je probrán rodičovský příspěvek, který se liší od toho z České republiky. Tato kapitola se také zabývá přídatkem na dítě a sociálním příplatkem na dítě, což jsou další dávky, které jsou legislativně ukotveny.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na komparaci všech popsaných dávek a sociálních systémů České republiky a Spolkové republiky Německa. V této kapitole se popisuje

význam a definice komparace. Dále je porovnáván sociální stát České republiky a Spolkové republiky Německa. Porovnávány jsou i systémy sociálního zabezpečení, neboť obě země je nemají stejné. Dále jsou porovnávány možnosti financování jak v České republice, tak ve Spolkové republice Německa. Jsou zde rozebrány dávky pro podporu rodiny s dětmi z obou zemí. Tato kapitola se zaměřuje na příjmy a výdaje, které vydává stát za sociální dávky pro rodinu. V České republice se věnuje nemocenskému pojištění, státní sociální podpoře a také pomoci v hmotné nouzi. Další část se věnuje příjmům a výdajům na sociální zabezpečení pro rodiny s dětmi z pohledu Spolkové republiky Německa. Obsahem poslední podkapitoly jsou aktuální změny sociální podpory pro rodiny s dětmi v současné situaci pandemie Covidu-19 a to jak z pohledu České republiky, tak z pohledu Spolkové republiky Německa.

1 Stát

Stát je instituce, která vládne, soudí a vytváří zákony společnosti. Organizované společenství lidí žijících na určitém ohraničeném území. Stát je územní veřejnoprávní korporace. Podle této mezinárodní konvence je stát subjektem mezinárodního práva a splňuje kritéria, jakými je stálé obyvatelstvo; vymezené státní území; státní moc neboli vláda, a státní aparát a schopnost vstupovat do vztahů s jinými státy (tzv. mezinárodněprávní subjektivita).

Z hlediska společenského účelu lze funkce státu dělit na:¹

- Regulačně normativní

Stát je stěžejním subjektem, určuje, resp. garantuje stanovení pravidel interakce činitelů veřejného i soukromého práva. Tato pravidla ve formě ústavy, zákonů, ediktů, dekretů, nařízení mají povahu norem, čili předpokládaného standardu chování nebo organizační struktury a jsou buď dobrovolně respektována, nebo je normami předvídané chování mocensky vynucováno.

- Organizace služeb veřejného zájmu

Stát vzhledem k uplatňované koncepci širě věcné problematiky garantuje určité činnosti, jež ve veřejném zájmu organizuje, řídí, spravuje (např. v oblastech fiskální, monetární, zdravotní, hygienické, národního vzdělání, vědeckého výzkumu, národní kultury, sociální, kontrolní). Jedná se v řadě případů o typické oblasti veřejné (státní) správy.

- Ochrannou (vnitřní a vnější)

Stát je garantem zachování veřejného pořádku, bezpečnosti občanů a jejich majetku, státních zájmů a územní celistvosti a nedotknutelnosti.

- Výkonu spravedlnosti

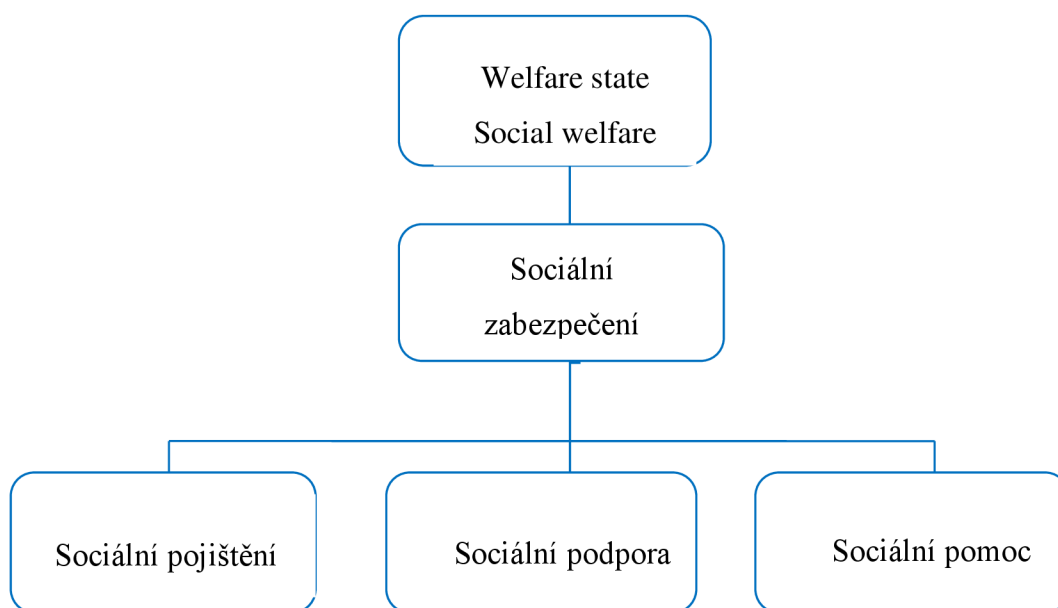
¹ Pdf dokument základní funkce státu [online] [vid. 10. ledna 2021]. Dostupné z: zakladni_funkce_statu.pdf

Stát je garantem především funkce arbiterské, tedy nezávislého rozhodování sporů mezi různými veřejnoprávními a soukromoprávními subjekty, zachování zákonů, odhalování a stíhání trestných činů, výkonu rozhodnutí, včetně funkce nápravně výchovné.²

1.1 Sociální stát

Jako sociální stát je označován stát, který primárně usiluje o ekonomické a sociální zabezpečení občanů, omezuje příjmové nerovnosti a usiluje o udržitelný ekonomický růst a rozvoj. Cílem sociálního státu je zajištění podmínek slušného žití pro všechny občany. Vymezení pojmu je však velmi obtížné a nepanuje o něm shoda, což je způsobeno rozmanitostí podob sociálního státu.³

Obrázek č. 1: Základní pilíře sociálního zabezpečení

Zdroj: Hanzl (2012, s. 5.), str. 18; vlastní zpracování

Na Obrázku č. 1 lze vidět, jaké jsou základní pilíře sociálního zabezpečení. V České republice je sociální zabezpečení rozděleno na sociální pojištění, sociální podporu a sociální pomoc. Diplomová práce se bude zabývat sociálním pojištěním, které se zaměřuje na podporu rodiny s dětmi.

² Pdf dokument základní funkce státu [online] [vid. 10. ledna 2021]. Dostupné z: [zakladni_funkce_statu.pdf](#)

³ Webový portál Peengel [online] [vid. 19. ledna 2021]. Dostupné z: http://www.peengel.cz/socialni_stat.htm

Originální anglický termín je welfare state, který byl poprvé použit v roce 1939 k popisu situace ve Spojeném království, po druhé světové válce se rozšířil v západním světě a začaly jím být označovány systémy sociální politiky vyspělých zemí, později pak přímo tyto země. Welfare state je vymezen vůči čistě tržnímu kapitalismu a liberálnímu pojetí státu na jedné straně, i vůči socialismu a centrálně plánovanému hospodářství na straně druhé. Koncept welfare state je vázán na demokratický režim a pojí se s relativně vyspělou tržní ekonomikou.⁴ Do češtiny lze welfare state přeložit, jako stát všeobecného blahobytu, nebo také stát veřejných sociálních služeb. (Krebs 2010, s. 36)

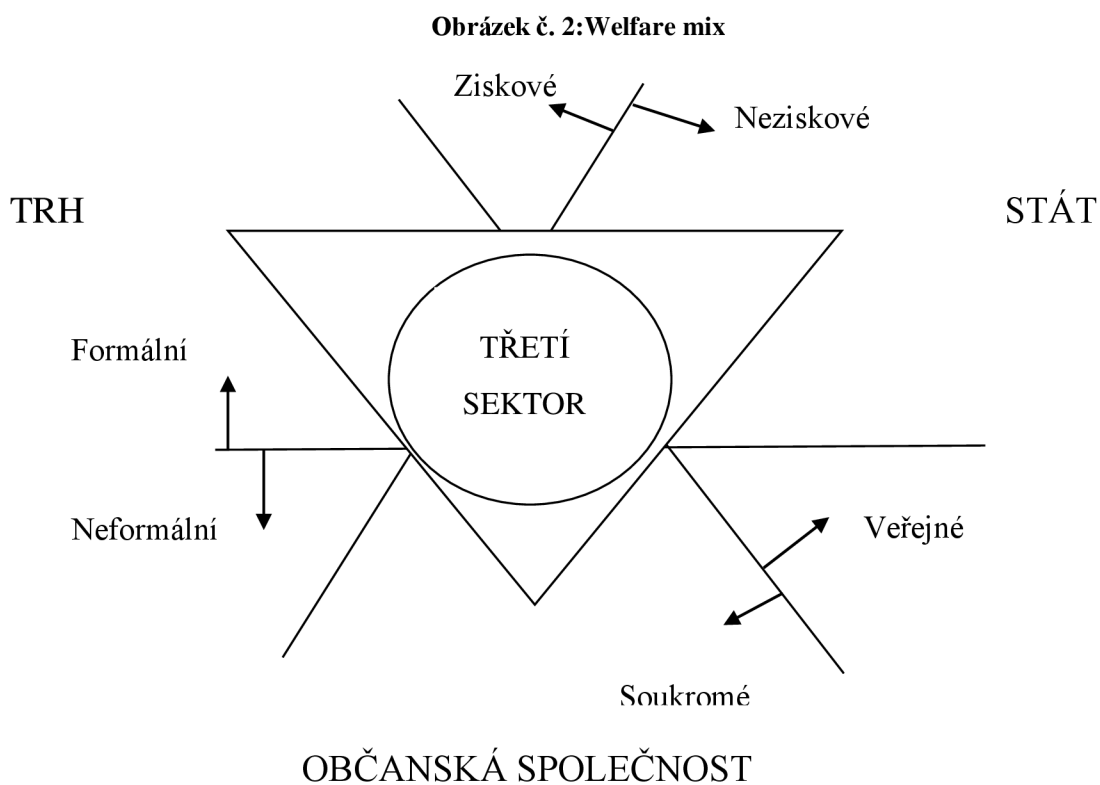
„Stát má zajišťovat bezpečí a redukovat nejistotu.“ (Večeřa 2001, s. 30)

Sociální stát autoři definují jako stát se silným veřejným sektorem a s výraznými intervencemi vlády do sociální oblasti. Je také vymezován jako stát, v němž odpovědnost za základní životní podmínky není jen záležitostí jedinců a jejich rodin, ale i záležitostí veřejnou.

Dalším z důležitých aspektů fungování sociálního státu je respektování lidských práv. Na těchto základech má docházet k uplatnění a zajištění životního standardu každému jedinci i v případech nečekaných situací, náročných životních situací, které jsou spojeny s věkem občanů. *„Sociální stát znamená, že stát na sebe bere péči o sociální práva svých občanů.“* (Smutek 2005, s. 47).

Obrázek č. 2 je diagram, který znázorňuje welfare mix. Na tomto trojúhelníku jsou znázorněny 3 vrcholy: trh, stát a občanský společenství. Znamená to, že pokud se o sebe nepostará člověk sám, je na řadě občanská společnost. *„Občanská společnost je založena na sdružení – neziskovém, dobrovolnickém třetím sektoru, který nejen omezuje státní moc, ale také nahrazuje zejména aktivitou nevládní organizací.“* (Dvořáková, 2010 s. 3) Občanská společnost je mimo jiné reprezentována rodinou, církví či neziskovou organizací.

⁴ Webový portál Pengel [online][vid. 19. ledna 2021]. Dostupné z: http://www.peengel.cz/socialni_stat.htm

Zdroj: SMUTEK, M., (2005, s. 118); vlastní zpracování

„Odbourání sociálního státu by naopak pro tržní společnost znamenalo ústup od ústředních hodnot demokracie. Úvahy o financovatelnosti sociálního státu jsou tak ve skutečnosti úvahami o ceně, jakou je společnost ještě ochotna zaplatit za svobodu svých občani“ (Keller, 2011, s. 14)

1.2 Typologie sociálních států

V odborné literatuře jsou uvedeny dvě typologie sociálního státu. Jsou to klasické typologie tzv. welfare states. Je to Titmussova typologie ze 70. let a Esping-Andersenova typologie z konce 80. let. Obě berou v potaz vyspělé kapitalistické země. (Potůček 1995, s. 39)

1.2.1 Titmussova typologie

Tato typologie se nazývá podle zakladatele, kterým byl Richard H. Titmuss, který tuto typologii rozlišil na konci 70. let. Má 3 typy sociálního státu:

- reziduální,
- institucionální,

- pracovně-výkonnostní.

„Reziduální typ státu zaručuje jen základní existenční potřeby, zasahuje až tam, kde selhává rodina nebo trh. Pro sociální pomoc je charakteristická její selektivnost. Příkladem tohoto typu jsou USA před nástupem F. D. Roosevelta.

Institucionální typ státu klade důraz na prevenci se snahou zajistit všem hmotné potřeby, optimální vzdělanostní, kulturní a zdravotní úroveň. Příkladem institucionálního typu je Velká Británie a to před nástupem vlády M. Thatcherové.

Institucionálně výkonový typ státu uspokojuje sociální potřeby svých občanů a to podle jejich zásluh a výkonu. Titmussovo dělení, které bylo přidáno až dodatečně je ovšem těžko představitelné v praxi. Lze to vidět např. v oblasti sociálního pojištění. (Kotous, Munková, Štefek 2013, s. 20)

1.2.2 Esping-Andersenova typologie

Gøsta Esping-Andersen je dánský sociolog a politolog zabývající se výzkumem sociálního státu a jeho roli v tržním kapitalismu. Esping-Andersen vytvořil nejznámější typologii sociálního státu, kterou publikoval v roce 1990 ve své knize *Three Worlds of Welfare Capitalism*.

Na základě míry dekomodifikace a způsobu sociální stratifikace rozlišil tři ideální typy sociálního státu:

- liberální,
- konzervativní (kontinentální, korporativistický),
- sociálně-demokratický (skandinávský).

Podle Espinga-Andersona (1990, s. 14) je liberální sociální stát definován jako *„skromné univerzální převody nebo skromné plány sociálního pojištění. Klientela s nízkými příjmy, dělnická třída, závislé osoby. Tradiční, liberální normy pracovní etiky: hranice blahobytu se rovnají meznímu sklonu volit blahobyt místo práce. Malý dekomodifikační efekt; Obsahuje oblast sociálních práv. Vytváří pořadí stratifikace, které je kombinací relativní rovnosti chudoby mezi příjemci, tržně diferencovaného blahobytu mezi většinami a třídního politického dualismu mezi těmito dvěma. Stát podporuje trh (pasivně nebo aktivně): zaručuje minimální nebo dotuje soukromé*

sociální systémy. „Příkladem tohoto modelu jsou Spojené státy, Kanada a Austrálie. (Munková 2004, s. 51)

Podle Munkové (2004, s. 51-52) má konzervativní stát historické korporativno-statistické dědictví, což znamená, že je vylepšená „postindustriální“ třídní struktura. Tento typ státu je typický pro Rakousko, Francii, Německo a Itálii. Liberální posedlost tržní efektivitou a komodifikací nikdy nebyla na prvním místě, přiznání sociálních práv nebylo nikdy zpochybněno. Zachování statusových rozdílů: sociální práva spojená s třídou. Přerozdělovací dopad je nedbalost. Stát připraven vytlačit trh - marginální soukromé pojištění. Zachování tradiční rodinné kapoty. Stát zasáhne, až po vyčerpání schopností rodiny (vliv církve).

Sociálně demokratický má zásady univerzalizmu a dekomodifikace sociálních práv rozšířené na střední třídu - šité na míru očekávání. Tento „*režim sociálního státu vědomě potlačuje dualismus mezi státem a trhem, mezi jednotlivými třídami ve společnosti. Tento model směřuje k sociální rovnosti, k rovnosti v co nejvyšším standardu. Zde se nečeká, až rodina vyčerpá všechny vlastní možnosti, zvýšit závislost rodiny, ale naopak posílit individuální nezávislost. Sociální transfery probíhají zejména směrem k dětem, seniorům a k bezmocným. Tento typ sociálního státu je silně závislý na trhu práce, protože je velmi nákladný. Tento model je typický pro skandinávské státy.*“ (Munková 2004, s. 52)

Častěji je termín sociální stát používán k definici určitého druhu státu, jisté formy politického prostředí nebo specifického typu společnosti. (Esping-Andersen 1990).

V Tabulce č. 1. můžeme vidět hlavní znaky sociálních států. Tato tabulka je rozdělena na 3 základní typy sociálních států a dále jsou uvedeny jednotlivé charakteristiky těchto modelů státu. V následující podkapitole budou uvedeny základní principy sociálního státu: teorie solidarismu a sociálního konsenzu.

Tabulka č. 1::Hlavní znaky sociálních států

Typ sociálního státu	Reziduální	Výkonový	Institucionální
Charakteristika	liberální	konzervativní	sociálně-demokratický
odpovědnost státu za uspokojování potřeb	minimální	optimální	úplná
rozdělení podle potřeb	marginální	sekundární	primární
rozsah povinně poskytovaných služeb	omezený	extenzivní	úplný
popul. pokrytá povinně poskytovanými služ.	menšina	většina	všichni
výše příspěvků	nízká	střední	vysoká
část národního důchodu určená pro službu státu	nízká	střední	vysoká
zkoumání potřebnosti	primární	sekundární	marginální
charakter klientů společnosti	chudáci	občané	členové
status klientů	nízký	střední	vysoký

Zdroj: Sociální politika. KREBS, V. a kol., 2010, str. 84

1.3 Teorie solidarismu

„Solidarita je stálým faktem společenského života. Podle Durkheima existují dva druhy soudržnosti solidarity lidských společenství.“ První starší tzv. solidarita podobností je založená na slepém podřízení se kolektivní vůli. Druhá je tzv. organická solidarita, která podporuje, aby každý člen společnosti byl odlišný, jedinečný a individuální. V každé společnosti můžeme nalézt oba tyto druhy solidarity, a to v různém poměru. „V rámci sociální solidarity se tedy občané s vyššími příjmy podílejí na sociálním zabezpečení občanů s nižšími příjmy a ekonomicky aktivní přispívají k úhradě sociálních dávek občanů, kteří z uznaných důvodů pracovat nemohou.“ (Večeřa 1993, s. 31-32)

Dle Smutka (2005, s. 41) „Význam dobrovolné solidarity v sociální politice je značný a se změnou rolí státu v sociální politice v současné době roste. Z tohoto úhlu pohledu rozlišuju mezi solidaritou dobrovolnou (altruismus, filantropie) a solidaritou vynucenou (povinná redistribuce příjmů – daně a odvody do pojišťovacích schémat).“

1.4 Sociální konsensus

Konsensus je souhlas většiny lidí určité skupiny, společenství nebo společnosti v názorech a postojích k nejdůležitějším aspektům jejich společného života. Konsensus je více či méně obecný souhlas v myšlenkách i citech, který napomáhá dosažení, ustavení a udržení řádu. Někdy se zdůrazňuje, že není pouhým rozumovým souhlasem, ale že má také významnou složku emocionální, že konsensus bez citové složky není úplný. Proto také není totožný ani s konformitou, ani s donucením: je totiž založen na dobrovolnosti a bývá výsledkem předchozí diskuse, sporu, kompromisů, dohadování atd. Proto má také velký význam legitimizační. V každé společnosti je jistá míra konsensu nutná, ačkoliv úplný, totální konsensus není možný, a to ani, pokud jde o úplnost souhlasících, ani pokud jde o úplnost témat, jež by mohla být předmětem konsensu nebo naopak nesouhlasu.

Konsensus je podstatný pro makrosociální řád, protože vyjadřuje míru pravděpodobnosti relativně harmonické spolupráce při výkonu společensky nutných činností a míru souhlasu, pokud jde o rozdělení sociálních rolí a způsoby jejich obsazování. Vyjadřuje stupeň legitimacy, který je přisouzen centrálnímu institucionálnímu systému. V běžném a zejména publicistickém jazyce se pojem konsensus užívá pro vyjádření vysokého stupně obecného souhlasu s určitým rozhodnutím nebo názorem nebo pro vyjádření pozitivního výsledku nějakého jednání mezi konfliktními nebo vzájemně nesouhlasícími stranami.⁵

„Sociální stát je postaven na předpokladu existence sociálního konsensu občanů s redistribuční aktivitou státu a jeho zásahy do sociální oblasti.“ Večeřa (2001, s. 31)

⁵ Webový portál Sociologická encyklopedie [online] [vid. 15. ledna 2021]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Konsensus>

2 Vznik sociálního zabezpečení a jeho vývoj v České republice

Ve středověku byly svépomocné podpůrné spolky, které měly za úkol pomáhat starým lidem, pozůstalým a práce neschopným. Nejprve tyto spolky byly mezi horníky. V 15. století vznikaly bratrstva, kteří spravovali podpůrné pokladny, kde přispívali horníci a těžaři. Roku 1527 císař Ferdinand I. potvrdil těmto pokladnám status pokladny. Později vznikaly další spolky, řemeslnické cechy či tovaryšská bratrstva. (Tróster 2005, s. 26)

V roce 1854 došlo k uzákonění povinného zřizování bratrských pokladen v dolech, což je základ pro hornické sociální pojištění, které existovalo v Československu až do roku 1948. Z cechovní tradice vycházely v 19. století podpůrné spolky v průmyslových závodech (později plnily funkci odborů). (Tróster 2005, s. 26)

V roce 1661 byl přijat patent o tulácích a žebrácích, který umožnil obcím přiznávat právo žebrat pouze práce neschopné chudině. O chudé a nemocné pečovala hlavně církve až do roku 1785. Přesto církve o chudé pečovala a za vlády císaře Josefa II. vytvářela chudínské ústavy. V roce 1868 se o chudé staraly obce, ale pouze o chudé s domovským právem k té obci.

Za vlády Marie Terezie byly vydány 2 pensijní normály. Úředníci ve státní správě, tím se myslí ti, kteří nebyli šlechtici, měli své platy, ale neměli nárok na peníze ve stáří či v nemoci. První byl vydán v roce 1771 pro vdovy a sirotky po zaměstnancích, kteří věrně soužili a druhý v roce 1781 pro zaměstnance, kteří po letech služby, alespoň desetileté, nebyli schopni práce. Tyto normály byly základ sociálního zaopatření. (Tróster 2005, s. 27-28)

V 18. a na začátku 19. století stát zabezpečoval vojenské vysloužilce, jejich vdovy a sirotky, státní zaměstnance a jejich vdovy a sirotky. Církve poskytovala základní péči chudině. Byly zde i svépomocné pokladny, tj. spolkové nemocenské pokladny. V roce 1874 byla založena Sociálně-demokratická strana Rakouska. V roce 1878 byla založena Československá sociálně demokratická strana dělnická. Po roce 1888 bylo v Rakousku-Uhersku zavedeno povinné sociální pojištění. Roku 1888 byl přijat zákon o úrazovém pojištění a téhož roku zákon o nemocenském pojištění dělníků, který byl ovšem pouze pro ně a ne pro jejich rodinné příslušníky. V roce 1889 byl přijat

zákon o bratrských pokladnách. Tyto zákony zavedly povinné veřejnoprávní pojištění. V roce 1907 byl chválen zákon penzijním pojištění pro zřizence v soukromých a veřejných službách. (Tróster 2005, s. 27-30)

V roce 1924 byl přijat zákon o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Platil od roku 1926. „*Nemocenské pojištění prováděly nemocenské pojišťovny, pojištění invalidní a starobní prováděla Ústřední sociální pojišťovna.* Z nemocenského pojištění se poskytovala pomoc v nemoci, dále pomoc v mateřství a také pohřebné. Poskytovalo se nejdéle po dobu 1 roku. Z invalidního a starobního pojištění se poskytoval invalidní a starobní důchod, vyrovnávací příplatky k důchodům, vdovský a sirotčí důchod a odbytné. V roce 1929 bylo upraveno penzijní pojištění soukromých zaměstnanců a v roce 1936 provizorní pojištění hornické.

V letech 1939-1945 došlo v oblasti sociálního pojištění ke změnám, které ovšem nepřinesly pojištěncům žádná významná zlepšení. (Tróster 2005, s. 32)

V letech 1949-1989 byla ustanovena komise Národní fronty, která byla pověřena vypracováním návrhu zákona o národním pojištění. Vycházel z pojištění Beveridge. Zákon vytvořil jednotnou soustavu národního pojištění a zvýšila všechny dávky.

V roce 1950 došlo k znárodnění zdravotnictví a roku 1951 byla správa nemocenského pojištění převedena na Revoluční odborové hnutí. Členové výrobních družstev, družstevní rolníci a také osoby samostatně hospodařící byli formou vládních nařízení pojištění pro případ stáří, invalidity a ztráty živitele. V roce 1975 byl reformován zákon, na jehož základě došlo k rozvoji zabezpečení rodin s dětmi.

V letech (1989-1992) stát začal poskytovat sociální pomoc rodinám a to v případě nedostatečnosti nebo selhání jejich finančních zdrojů nebo neschopnosti rodiny těchto zdrojů využívat. Zavedl se rodičovský příspěvek, jako rodinný příjem rodiče pečujícího o dítě, k zrovnoprávnění mateřství se zaměstnáním a ekonomickou činností. Cílem této dávky bylo rodinám s nízkými příjmy zaručit sociální pomocí alespoň životní minimum. Tomeš (2012, s. 398)

Vláda chtěla zavést k 1.1.1993 zavést novou soustavu sociálního pojištění, která bude kompenzovat ztrátu na výdělku v nemocenské části jednotné dávky závislé na předchozích výdělcích a valorizované podle růstu průměrných mezd a důchodové části v zásadě dvousložkový důchod. Základní část důchodu zabezpečující životní minimum, valorizovanou podle růstu životních nákladů, a nadstavbovou část důchodu důsledně vázanou na dobu pojištění a výši pojistného, valorizovanou podle růstu průměrného

placeného pojistného. V letech 1990 -1992 byl realizován zákon o zaměstnanosti (1991), vytvoření úřadů práce – poskytování dávek v nezaměstnanosti. V příjmové politice byl vypracován zákon o kolektivním vyjednávání, dále novela zákoníku práce a regulace zdanění v mzdové oblasti. V rodinné politice byl přijat zákon o rodičovském příspěvku a v sociálním zabezpečení vláda schválila principy koncepce sociálního zabezpečení, opatření pro kompenzaci růstu cen (státní vyrovnávací příspěvek). (Tomeš 2010, s. 399)

Po roce 2006 dochází k přijetí nových předpisů, jako je např.: zákon o sociálních službách, dále zákon o životním a existenčním minimu a zákon o pomoci v hmotné nouzi. Novelizovány také byly zákon o nemocenském pojištění a zákon o úrazovém pojištění.

2.1 Sociální zabezpečení v České republice

V České republice je sociální zabezpečení rozděleno do 3 pilířů. Její rozdělení můžeme vidět v Tabulce č. 2.

Tabulka č. 2: Sociální zabezpečení v České republice

Zdravotní pojištění	Sociální pojištění	Sociální zabezpečení
Nemocenské pojištění		
Důchodové pojištění		
Státní sociální podpora		
Sociální pomoc		

Zdroj: Vlastní zpracování

První pilíř sociálního zabezpečení je sociální pojištění, které je v povinné. Zdravotní, nemocenské a důchodové pojištění je založeno na pojistném principu, tj. na pravidelném placení příspěvku – pojistného. Peníze, které ČSSZ v souladu se zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, na pojistném vybere, jsou příjmem státního rozpočtu.

Druhým pilířem je státní sociální podpora. Státní sociální podpora využívá státem organizovanou solidaritu mezi občany, která slouží k překonání nepříznivých důsledků sociální události. Je tvořena systémem státních dávek určených především

rodinám s nezaopatřenými dětmi. Hlavním kritériem pro přiznání některých dávek je příjmová situace rodiny. Státní sociální podporu upravuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve znění pozdějších změn a úprav. Podle tohoto zákona se poskytují dávky jako je přídavek na dítě, dále rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné a také pohřebné.

Třetím pilířem sociálního zabezpečení v České republice je systém sociální pomoci, mezi které patří dávky sociální péče, dále pomoc v hmotné nouzi a sociální služby. Dávky sociální péče se zaměřuje především na rodiny a děti, staré a postižené občany a o osoby společensky nepřizpůsobivé. Dávky v hmotné nouzi můžeme je najít v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších změn a úprav. Stát vyplácí tři typy dávek v hmotné nouzi je to příspěvek na živobytí, dále doplatek na bydlení a také dávky mimořádné okamžité pomoci.⁶ Sociální služba je upravena zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších změn a úprav. Sociální služby poskytují sociální poradenství, služby sociální péče a také služby sociální prevence.⁷

2.1.1 Sociální pojištění

Pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje platby na nemocenské pojištění, dále pak na důchodové pojištění a také příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Povinnost platit pojistné mají zaměstnavatelé a zaměstnanci, kteří jsou účastni nemocenského pojištění, dále osoby samostatně výdělečně činné a lidé, kteří se dobrovolně důchodově pojistili. Za zaměstnance odvádí pojistné zaměstnavatel.

Pojistné se vypočítává stanoveným procentem z vyměřovacího základu za rozhodné období. Tím je u zaměstnanců kalendářní měsíc, za který pojistné platí. U osob samostatně výdělečně činných se jedná o kalendářní rok a vyměřovacím základem pro pojistné je částka, kterou si určí, ne však méně než 50 % daňového základu. Je-li takto stanovená částka nižší než zákonem stanovený nejnižší vyměřovací základ, odvádí OSVČ pojistné z nejnižšího vyměřovacího základu.⁸

⁶ Webový portál Jak na peníze. eu [online] [vid. 26. března 2021]. Dostupné z: <https://www.jaknapenize.eu/davky-statni-socialni-pomoci-v-ceske-republice>

⁷ Webový portál Ministerstva práce a sociálních věcí [online] [vid. 20. března 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1>

⁸ Webový portál Česká správa sociálního zabezpečení [online] [vid. 28. ledna 2021]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/platba-pojistneho-obecne-informace>

Sazby pojistného na sociální zabezpečení skládají ze 3 druhů odvodů od 1. 7. 2019 činí:

- u zaměstnavatele 24,8 % z vyměřovacího základu, z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti;
- u zaměstnance 6,5 % z vyměřovacího základu;
- u osoby samostatně výdělečně činné
 - 29,2 % z vyměřovacího základu, z toho 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti, jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou účastnou důchodového pojištění;
 - 2,1 % z vyměřovacího základu na nemocenské pojištění, jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou účastnou nemocenského pojištění;
- u osoby dobrovolně účastné na důchodovém pojištění 28 % z vyměřovacího základu.⁹

Státní pojištěnci, tedy ti, za které platí stát, je podle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších změn a předpisů. Jsou to nezaopatřené děti; poživatelé důchodů; osoby starší 26 let studující prvně v doktorském studijním programu; příjemci rodičovského příspěvku; žena na mateřské nebo osoby na rodičovské dovolené; osoby pobírající peněžitou pomoc v mateřství; uchazeči o zaměstnání na úřadu práce; osoby pobírající dávku pomoci v hmotné nouzi a osoby s nimi společně posuzované; osoby, které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost); osoby pečující o osoby závislé na péči jiné osoby a to ve stupni II, III anebo stupni IV; osoby pečující o osoby mladší 10 let, které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni I; osoby e výkonu zabezpečovací detence nebo vazby, osoby ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osoby ve výkonu ústavního ochranného léčení; osoby celodenně, osobně a řádně pečující alespoň o jedno dítě do 7 let věku nebo nejméně o dvě děti do 15 let věku; příjemci starobní penze na určenou dobu, doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu; osoby, které jsou invalidní ve třetím stupni nebo které dosáhly věku

⁹ Webový portál Ministerstva práce a sociálních věcí [online] [vid. 24. března 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni-v-roce-2020>

potřebného pro nárok na starobní důchod, avšak nesplňují další podmínky pro přiznání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně nebo starobního důchodu; osoby s trvalým pobytem na území ČR, příjemci dávek nemocenského pojištění, za které není plátcem pojistného zaměstnavatel ani stát, které neplatí pojistné ani jako osoby samostatně výdělečně činné; osoby vykonávající dlouhodobou dobrovolnickou službu; mladiství, umístění ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy; cizinec, kterému bylo uděleno oprávnění k pobytu na území ČR za účelem poskytnutí dočasné ochrany; žadatel o udělení mezinárodní ochrany a jeho dítě narozené na území; cizinec, jemuž bylo uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu, a jeho dítě narozené na území a manželé nebo registrovaní partneři státních zaměstnanců podle zákona o státní službě.¹⁰

Sociální pojištění provádějí orgány České správy sociálního zabezpečení, která je podřízena Ministerstvu práce a sociálních věcí; dále Okresní správy sociálního zabezpečení; Úřady práce; Ministerstvo obrany (pokud jde o vojáky z povolání); Ministerstvo vnitra (pokud jde o příslušníky Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR a příslušníků ostatních ozbrojených bezpečnostních sborů a bezpečnostních služeb) a Ministerstvo spravedlnosti (pokud jde o příslušníky Vězeňské služby ČR).¹¹

Peněžité pomoci v mateřství

Peněžité pomoci v mateřství je jednou z šesti dávek českého systému nemocenského pojištění.

Peněžité pomoci v mateřství náleží v zásadě v souvislosti s péčí o novorozené dítě matce nebo otci dítěte nebo pojištěnci, který převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Výše peněžité pomoci v mateřství činí 70 % denního vyměřovacího základu.

Nárok na peněžitou pomoci v mateřství vzniká pouze za splnění dvou daných podmínek:

- musí být v době nástupu na dávku nemocensky pojištěna - z příjmu ze zaměstnání je odváděno pojistné na sociální zabezpečení,

¹⁰ Webový portál Zákon pro lidi [online] [vid. 24. března 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-48>

¹¹ Webový portál Ministerstva práce a sociálních věcí [online] [vid. 29. ledna 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>

- musí trvat ochranná lhůta ze skončeného nemocenského pojištění.

Další podmínkou, která je nutná je, že žena musí platit nemocenské pojištění minimálně 270 dnů v posledních dvou letech před nástupem na tuto dávku. Tato podmínka nemusí být splněna jen u jednoho zaměstnavatele. V období dvou let lze počítat dny z různých pojištění (zaměstnání).

Osoby samostatně výdělečně činné (dále jen OSVČ) mají nárok na peněžitou pomoc v mateřství, jen pokud si dobrovolně a po určitou dobu platí nemocenské pojištění. OSVČ musí splnit podmínku účasti na nemocenském pojištění osob samostatně výdělečně činných, alespoň po dobu 180 dnů v období jednoho roku přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství. Současně musí účast na nemocenském pojištění trvat alespoň 270 kalendářních dnů, v posledních dvou letech přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství.

Pokud občan skončil v zaměstnání, tzn., že skončilo pojištění, tak ze zákona se na něj vztahuje ochranná lhůta. Ochranná lhůta pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství činí u žen, které byly ke dni skončení zaměstnání těhotné 180 kalendářních dnů ode dne zániku pojištění. Pokud pojištění trvalo kratší dobu, bude ochranná lhůta jen tolik kalendářních dnů, kolik dnů pojištění trvalo. Nástup na peněžitou pomoc v mateřství, tak může nastat i z ochranné lhůty.

Kromě prvních 6 týdnů po porodu, kdy peněžitá pomoc v mateřství náleží výhradně matce, má na dávku nárok i otec dítěte nebo manžel ženy, která dítě porodila. Musí ovšem splňovat stejné podmínky pojištění jako žena, která porodila (účast na pojištění v době nástupu na peněžitou pomoc v mateřství, 270 dní účasti na pojištění v posledních dvou letech před nástupem na dávku). Navíc musí se ženou uzavřít písemnou dohodu, že bude o dítě pečovat. V dohodě se uvede den, od něhož bude otec o dítě pečovat, den porodu a podpis matky, který je třeba úředně ověřit. Lze přímo na okresní správě sociálního zabezpečení (dále jen OSSZ). K dohodě je třeba připojit ještě tiskopis Žádost o peněžitou pomoc v mateřství při převzetí dítěte do péče, který je k dispozici i na každé OSSZ. Ochranná lhůta pro peněžitou pomoc v mateřství u mužů činí jen 7 kalendářních dnů po skončení zaměstnání, u OSVČ po zániku účasti na nemocenském pojištění. Podpůrčí doba je v tomto případě maximálně 22 týdnů, resp. 31 týdnů, jedná-li se o víceročata.

Podmínky nároku na peněžitou pomoc v mateřství stanoví zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění ve znění pozdějších změn a předpisů.

Na peněžitou pomoc v mateřství může maminka nastoupit 8–6 týdnů před očekávaným dnem porodu. Termín nástupu si v tomto rozmezí určí sama.

Pokud se ženě narodí 2 a více dětí, pak pro nárok na delší podpůrní dobu tj. 37 týdnů, musí po uplynutí 28 týdnů doložit na OSSZ kopii rodných listů dětí.

Písemné oznámení o druhu vyplácené dávky, její denní výši, výši denního vyměřovacího základu a době, za kterou byla dávka vyplacena, se zasílá současně s výplatou dávky.

Pokud nebyly podmínky pro nárok na dávku splněny, je žadateli zasláno rozhodnutí o zamítnutí, v jehož odůvodnění jsou důvody zamítnutí specifikovány.

Výše peněžité pomoci v mateřství činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. Denní vyměřovací základ se zpravidla zjišťuje z příjmu za 12 kalendářních měsíců před nástupem na dávku. U OSVČ se vychází z úhrnu měsíčních základů pojistného v rozhodném období před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství. Průměrný denní příjem se upravuje (redukuje), pomocí tří redukčních hranic.

Tabulka č. 3: Redukční hranice pro rok 2021

Částka	Započte se
do 1 182Kč	100%
nad 1 182Kč do 1 773Kč	60%
nad 1 773Kč do 3 545Kč ⁷	30%
nad 3 545Kč	nepřihlíží se

Zdroj: Webový portál Kurzy.cz [online] [vid. 1. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/prispevky-davky/materska/#vyse>; vlastní zpracování

Dávka se poskytuje 28 týdnů nebo 37 týdnů, pokud žena porodí dvojčata nebo více dětí. Na peněžitou pomoc v mateřství může maminka nastoupit 8–6 týdnů před očekávaným dnem porodu s tím, že termín nástupu si v tomto rozmezí určí sama. Pokud nenastoupí nebo si neurčí takový den nástupu, počítá se za něj první den 6. týdne před očekávaným dnem porodu. V případě, že by žena chtěla pracovat až do dne porodu, měla by vědět, že může, ale podpůrní doba se jí od 6. týdne před plánovaným porodem

počítá s tím, že za dny, kdy žena pracuje, nemá na dávku nárok. Po uplynutí doby poskytování peněžité pomoci v mateřství je vyplácení dávky ukončeno.

Studium se nepovažuje za dobu pojištění. Studentce, pokud by nastupovala na peněžitou pomoc v mateřství v době studia, z tohoto důvodu nárok na dávku nevznikne. Ode dne porodu mají studentky nárok na rodičovský příspěvek, dávku státní sociální podpory, kterou vyplácí ÚP ČR.

Doba studia se může započítat do pojištění jen v případě, kdy studentka úspěšně školu ukončí a poté nastoupí do zaměstnání, které jí založí účast na pojištění, ale v tomto zaměstnání ještě nesplní podmínku pojištění celých 270 dnů. Pak se pojištěnce do potřebných dnů započte i doba studia – pokud spadá do dvou let přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství. Žena dokládá tuto dobu studia ověřenou kopií dokladu o jeho ukončení (např. maturitním vysvědčením, diplomem). Za těchto podmínek se studium dá započítat pro získání doby pojištění pro dávku i muži, který po úspěšně ukončeném studiu navazuje zaměstnáním. Dřívější dobu studia, na kterou nenavazuje zaměstnání, nelze započítat, byť by bylo úspěšně ukončeno.

Nezaměstnaní nárok na peněžitou pomoc v mateřství nemají, protože neplatí nemocenské pojištění. Pokud ovšem nejsou evidováni na úřadu práce. Ode dne porodu ale mají nárok na rodičovský příspěvek – dávku státní sociální podpory. S žádostí o ni se musí obrátit na příslušné kontaktní pracoviště Úřadu práce ČR podle místa trvalého bydliště. Nárok na peněžitou pomoc v mateřství by nezaměstnaným vznikl pouze v tzv. ochranné lhůtě ze skončeného zaměstnání, po splnění zákonem stanovených podmínek.

Tento typ pracovního vztahu má nárok na čerpání peněžité pomoci v mateřství, pokud zúčtovaný měsíční příjem přesahuje částku 10 000 Kč a jsou splněny ostatní podmínky nároku na dávku. Z dohody o provedení práce, ale neplyne ochranná lhůta. Pokud je zúčtovaný měsíční příjem maximálně 10 000 Kč, nevznikne nemocenské pojištění. Ode dne porodu ženě vzniká nárok na rodičovský příspěvek.

Pokud je matka na rodičovské dovolené s prvním dítětem do 4 let a má platnou pracovní smlouvu, ze které jí vznikl nárok na první peněžitou pomoc v mateřství, vznikne jí nárok na tuto dávku i v souvislosti s dalším těhotenstvím. Nově se zjišťuje i denní vyměřovací základ (dále jen DVZ) pro výpočet dávky. Pokud k nástupu na dávku dojde do 4 let věku předchozího dítěte u stejného zaměstnavatele, porovná se nově zjištěný DVZ s DVZ, který byl použit pro výpočet předchozí PPM. Pro stanovení nové peněžité pomoci v mateřství se použije vyšší denní vyměřovací základ. V případě, že

mamince pracovní poměr skončil během čerpání rodičovské dovolené (smlouva na dobu určitou) a nový pracovní poměr ještě nenavázala, nemá ani nemocenské pojištění. Na peněžitou pomoc v mateřství tudíž nedosáhne, ale má nárok na rodičovský příspěvek ode dne porodu mladšího dítěte. Pokud maminka získala nový pracovní poměr během rodičovské dovolené s prvním dítětem, musí se vzít v úvahu ještě skutečnost, že pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství kromě splnění obecné podmínky (tj. účast na pojištění v době trvání zaměstnání nebo v ochranné lhůtě) je nutné splnit ještě specifickou podmínku, kterou je účast na nemocenském pojištění po dobu 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech před nástupem na dávku.

Maminky-zaměstnankyně mohou pracovat a zároveň pobírat peněžitou pomoc v mateřství v případě, že jde o jiné zaměstnání, než ze kterého se jim tato dávka vyplácí. Maminky-podnikatelky (OSVČ), které uplatňují nárok na PPM z nemocenského pojištění OSVČ, nemusí v době pobírání dávky přerušovat nebo ukončovat činnost. Samostatnou výdělečnou činnost sice nesmí vykonávat osobně, ale mohou ji vykonávat prostřednictvím svých zaměstnanců nebo spolupracujících osob. Např. chod prodejny zajišťují pouze prodavačky apod. Výkon samostatné výdělečné činnosti není nutno přerušovat ani v případě přivýdělku z titulu zaměstnance.¹²

Ošetřovné

Ošetřovné je jednou z šesti dávek českého systému nemocenského pojištění (vedle nemocenského, dlouhodobého ošetřovného, peněžitě pomoci v mateřství, otcovské a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství).

Na ošetřovné má nárok zaměstnanec, který nemůže pracovat, protože ošetřuje nemocného člena domácnosti. Ošetřovaný člen domácnosti, ale musí prokazatelně žít ve společné domácnosti (to neplatí v případě ošetřování nebo péče o dítě mladší 10 let rodičem). Ošetřovné zaměstnanci také náleží z důvodu, kdy musí pečovat o zdravé dítě mladší 10 let proto, že školské nebo dětské zařízení bylo uzavřeno (z důvodu havárie, epidemie, jiné nepředvídané události). Ošetřovné lze také pobírat, pokud byla dítěti nařízena karanténa, nebo osoba, která jinak o dítě pečuje sama onemocněla.

Podmínkou nároku na ošetřovné je, že zaměstnanec je účasten nemocenského pojištění.

¹² Webový portál Česká správa sociálního zabezpečení [online] [vid. 15. února 2021]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/penezita-pomoc-v-materstvi>

Nárok na ošetřovné, při péči o dítě do 10 let, z důvodu uzavření dětského výchovného zařízení, uplatňuje zaměstnanec tiskopisem Žádost o ošetřovné při péči o dítě do 10 let z důvodu uzavření výchovného zařízení (školy), který mu vydá ve 2 vyhotoveních výchovné zařízení (škola), které dítě navštěvuje. Zaměstnanec ji doplní a předá svému zaměstnavateli, který pak podklady pro výplatu dávky předá dále příslušné OSSZ.

Základem pro výpočet ošetřovného je denní vyměřovací základ. To je zjednodušeně řečeno průměrný denní příjem za rozhodné období - zpravidla za 12 kalendářních měsíců před měsícem, ve kterém vznikla sociální událost (např. potřeba péče). Příjmy (vyměřovací základy) v tomto období se sečtou, vydělí se počtem kalendářních dnů (do tohoto počtu se nezapočítávají tzv. vyloučené dny, to jsou např. dny, kdy náležela některá z dávek nemocenského pojištění) a získaná částka tvoří denní vyměřovací základ. Ten se dále podle zákona o nemocenském pojištění redukuje prostřednictvím tří redukčních hranic, tím se získá tzv. redukovaný denní vyměřovací základ.

Od prvního kalendářního dne výše ošetřovného činí 60 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den.

Maximálně lze ošetřovné čerpat 9 dní. Výjimkou jsou případy, kdy je rodič samoživitel. Ten může čerpat ošetřovné až 16 dní, pokud se stará o dítě mladší 16 let, které ještě nedokončilo povinnou školní docházku. Rodiče či jiné oprávněné osoby se přitom mohou v průběhu 9 dní (resp. 16 dní) jednou v ošetřování vystřídat. Dávku vyplácí OSSZ, a to nejpozději do 1 měsíce následujícího po dni, v němž jí byly doručeny řádně vyplněné podklady.

Způsob výplaty si určuje příjemce dávky. Peníze se vyplácejí buď na bankovní účet, nebo v hotovosti prostřednictvím pošty.

Zaměstnanci nevzniká nárok na ošetřovné z důvodu ošetřování dítěte nebo péče o ně, jestliže jiná osoba má z důvodu péče o toto dítě nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství nebo na rodičovský příspěvek. To neplatí, pokud tato jiná osoba onemocněla, utrpěla úraz, porodila, byla přijata do ústavní nebo lázeňské péče, a nemůže tak o dítě pečovat.¹³

¹³ Webový portál České správy sociálního zabezpečení [online] [vid. 3. května 2021]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/osetrovne>

2.1.2 Dávky státní sociální podpory pro rodiny s dětmi

Dávky státní sociální podpory se dělí na dávky testované a dávky netestované. U dávek testovaných se při posuzování, zda žadatel má na dávku nárok, zkoumá výše jeho příjmu (resp. výše příjmu společně posuzovaných osob), naopak u dávek netestovaných nehraje při jejich získání příjem žadatele žádnou roli.

Dávky testované jsou přídavek na dítě, příspěvek na bydlení a porodné. Zbylé dávky jsou netestované, takže nárok na ně získá každý, kdo splní zákonem stanovené podmínky bez ohledu na výši příjmu.

Další důležité rozdělení je na dávky jednorázové a opakované. Jednorázové jsou porodné, pohřebné. Ostatní dávky jsou opakované (typicky se opakují jednou měsíčně).¹⁴

Mezi dávky státní sociální podpory pro rodiny s dětmi patří peněžitá pomoc v mateřství, dále pak porodné, další dávkou je rodičovský příspěvek a patří zde i přídavek na dítě. Náklady na státní sociální podporu hradí stát.

Porodné

Porodné, stejně jako rodičovský příspěvek a přídavek na dítě je uveden v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve znění pozdějších změn a předpisů.

Touto dávkou se matce jednorázově přispívá na náklady, související s narozením prvního dítěte. Nárok na porodné má žena, která porodila své první nebo druhé živé dítě, nepřevyšuje-li rozhodný příjem v rodině součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,70.

Nárok na porodné žena nemá, pokud jí před porodem vznikl již dvakrát nárok na porodné, a to převzetím dítěte do 1 roku jeho věku do trvalé péče, která nahrazuje péči rodičů, nebo v případě že se jí již jedno živé dítě narodilo a druhé dítě do 1 roku věku převzala do trvalé péče, jako nahrazující rodič.

¹⁴ Webový portál Člověk v právu [online] [vid. 23. února 2021]. Dostupné z: <http://www.clovekvpravu.cz/pravo-socialniho-zabezpeceni-%28aktualizovano-2018-2019%29-301/davky-statni-socialni-podpory-aktualizovano-k-182018-303/uvod-davky-a-jejich-rozdeleni-558>

Tabulka č. 4: Výše životního minima pro rok 2021

Životní minimum	Částka (v Kč)
Pro jednotlivce	3 860
Pro první dospělou osobu v domácnosti	3 550
Pro druhou dospělou osobu v domácnosti	3 200
Pro nezaopatřené dítě do 6 let	1 970
Pro nezaopatřené dítě od 6 do 15 let	2 420
Pro nezaopatřené dítě od 15 do 26 let	2 770

Zdroj: Webový portál Měsíc.cz [online] [vid. 1. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/kalkulacky/jake-je-zivotni-minimum-vasi-rodiny/>; vlastní zpracování

Nárok na porodné má rovněž otec prvního nebo druhého živě narozeného dítěte, jestliže žena, která dítě nebo děti porodila, zemřela a ke dni porodu splnila podmínky a porodné nebylo vyplaceno jí ani jiné osobě.

Nárok na porodné nemá otec, jemuž již dvakrát vznikl nárok na porodné, a to tím, že převzal dítě do 1 roku, do nahrazující trvalé péče jako rodič. Nárok na porodné vzniká dnem porodu dítěte, není-li dále stanoveno jinak.

Nárok na porodné má také osoba, která převzala do trvalé péče nahrazující péči rodičů dítě do 1 roku jeho věku, a toto dítě bylo prvním nebo druhým dítětem této osoby, bez ohledu na to, zda první dítě porodila nebo převzala do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Nárok na porodné vzniká dnem převzetí dítěte do trvalé péče nahrazující péči rodičů, přičemž dnem převzetí se rozumí den právní moci rozhodnutí o převzetí dítěte do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Podmínkou je, že rozhodný příjem v rodině této osoby nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,70.

Nárok na porodné náleží i v případě, že před převzetím dítěte do trvalé péče nahrazující péči rodičů vznikl nárok na porodné matce nebo otci dítěte. Za dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů, se považuje dítě převzaté do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu.

V případě svěření dítěte do trvalé péče, které nahrazuje péči rodičů, náleží porodné jen jednomu z manželského páru. Porodné připadne jednomu z manželů na základě jejich dohody. Nedohodnou-li se manželé, určí orgán, který o porodném rozhoduje, kterému z manželů se porodné přizná.

Výše porodného činí 13000 Kč na první dítě a 10000 Kč na druhé dítě. Porodné se vyplácí jednorázově.¹⁵

2.2 Rodičovská dovolená

Rodičovská dovolená je doba stanovená k prohloubené péči o dítě. Na rodičovskou dovolenou má nárok buď matka, nebo otec dítěte, nikoliv však současně. U matky dítěte následuje rodičovská dovolená po skončení mateřské dovolené, tedy po 28 nebo 37 týdnech. Otcí dítěte se poskytuje rodičovská dovolená po narození dítěte. Rozsah rodičovské dovolené si určuje sám zaměstnanec a zaměstnavatel je povinen mu vyhovět – nejdéle však do 3 let věku dítěte. Během rodičovské dovolené může rodič čerpat rodičovský příspěvek.

Rodičovská dovolená může být prodloužena až do 4 let věku dítěte, nicméně zde je třeba požádat zaměstnavatele o neplacené volno. Zaměstnavatel může, ale nemusí s žádostí zaměstnance souhlasit. Nesouhlasí-li zaměstnavatel s prodloužením rodičovské dovolené do 4 let věku dítěte, je zaměstnanec povinen nastoupit do práce po ukončení řádné rodičovské dovolené. V opačném případě nelze nic jiného, než ukončit pracovní poměr. Nedostaví-li se zaměstnanec do práce po ukončení rodičovské dovolené, hledí se na jeho nepřítomnost jako na neomluvenou absenci, která může být podnětem pro ukončení pracovního poměru.¹⁶

Rodičovský příspěvek

Rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, má nárok na rodičovský příspěvek nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte, a to nejdéle do doby, kdy byla na rodičovském příspěvku vyplacena z důvodu péče o totéž nejmladší dítě v rodině celková částka 300 000 Kč. V případě, že nejmladším dítětem v rodině jsou 2 či více dětí narozených současně (např.: víceročata), má tento rodič nárok na 1,5násobek částky 300 000 Kč.

Rodič volí výši rodičovského příspěvku do částky:

¹⁵ Webový portál *Zákony pro lidi* [online] [vid. 18. února 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>

¹⁶ Webový portál *Právo pro všechny* [online] [vid. 24. března 2021]. Dostupné z: <https://www.pravoprovsechny.cz/clanky/rodicovska-dovolene-rodicovsky-prispevek/>

- nepřevyšující 10 000 Kč měsíčně,
- převyšující 10 000 Kč měsíčně, jestliže lze aspoň jednomu z rodičů v rodině stanovit k datu narození nejmladšího dítěte v rodině 70 % 30 násobku denního vyměřovacího základu v částce převyšující 10 000 Kč, s tím, že zvolená výše rodičovského příspěvku nesmí přesáhnout 70 % 30 násobku denního vyměřovacího základu měsíčně; při stanovení výše rodičovského příspěvku se vychází z toho denního vyměřovacího základu rodiče, který je k žádosti o rodičovský příspěvek rodičem doložen (jsou-li doloženy denní vyměřovací základy obou rodičů, vychází se z toho, který je vyšší),
- 1,5 násobku částky, 10 000 Kč nebo převyšující 10 000 Kč, v případě péče o vícero dětí, nejvýše však do výše 1,5 násobku 70 % 30 násobku denního vyměřovacího základu měsíčně.

Výše otcovské dávky činí 70% denního vyměřovacího základu. Dojde-li v rodině ke změně osob, které jsou pro stanovení výše rodičovského příspěvku posuzovány jako rodiče, a v souvislosti s tím dojde ke změně výše denního vyměřovacího základu, stanoví se rodičovský příspěvek podle nově splněných podmínek, a to od kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž ke změně podmínek došlo.

Volbu výše rodičovského příspěvku je oprávněn provést jen rodič, který uplatnil nárok na rodičovský příspěvek. Volbu výše rodičovského příspěvku lze měnit, nejdříve však po uplynutí 3 celých kalendářních měsíců po sobě jdoucích, po které byl rodičovský příspěvek vyplácen, a to i v případě, že došlo u rodičovského příspěvku ke změně oprávněné osoby. Volbu výše rodičovského příspěvku nelze provést zpětně. Volba výše rodičovského příspěvku se provádí na základě písemné žádosti oprávněné osoby, která se podává u krajské pobočky Úřadu práce, která o rodičovském příspěvku rozhoduje.

Pokud by po odpočtu úhrnu odečtené a již vyplacené částky rodičovského příspěvku zbývala částka, která je nižší, než náleží za aktuální kalendářní měsíc, vyplatí se tato částka rodičovského příspěvku spolu s náležející částkou.

Jestliže rodič čerpal na nejmladší dítě v rodině dávku obdobnou rodičovskému příspěvku v jiném státě, odečte se z celkové částky rodičovského příspěvku částka vyplacená na totéž dítě jiným státem.

Nárok na rodičovský příspěvek přiznaný z důvodu péče o nejmladší dítě v rodině, zaniká posledním dnem kalendářního měsíce předcházejícího kalendářnímu měsíci, ve kterém se stalo nejmladším dítětem v rodině jiné dítě. Toto dítě má nárok na rodičovský příspěvek, a to i v případě, že nebyla vyplacena celková částka rodičovského příspěvku. Zanikl-li nárok na rodičovský příspěvek proto, že se nejmladším dítětem v rodině stalo jiné dítě, náleží rodičovský příspěvek v kalendářním měsíci, v němž vznikl nárok to dítě, které se stalo nejmladším dítětem v rodině.

Při péči o totéž dítě zakládající nárok na rodičovský příspěvek nebo splňují-li podmínku péče o dítě pro nárok na rodičovský příspěvek v jednom kalendářním měsíci oba rodiče tak, že ji každý splňuje po část měsíce, náleží rodičovský příspěvek jen jednou, a to rodiči určenému na základě dohody rodičů. Nedohodnou-li se rodiče, určí krajská pobočka Úřadu práce, která o rodičovském příspěvku rozhoduje, kterému z rodičů se rodičovský příspěvek přizná.

Je-li dítě rozhodnutím soudu svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu, nárok na rodičovský příspěvek nevzniká.

Podmínkou je osobní celodenní a řádné péče pro nárok na rodičovský příspěvek po celý kalendářní měsíc se považuje za splněnou i v kalendářním měsíci, v němž:

- se dítě narodilo,
- rodič měl po část měsíce z dávek nemocenského pojištění nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem,
- osoba dítě převzala do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, s výjimkou pěstounské péče na přechodnou dobu,
- dítě dosáhlo věku 4 let, do kterého náleží rodičovský příspěvek
- dítě nebo rodič zemřeli,
- rodič převzal do péče vlastní dítě, které bylo do doby převzetí svěřeno do péče jiné osoby na základě rozhodnutí příslušného orgánu nebo převzal do péče dítě, které bylo do dne převzetí umístěno na základě rozhodnutí příslušného orgánu v ústavu, v němž bylo dítěti poskytováno plné přímé zaopatření a nebo převzal dítě z péče poskytovatele zdravotních služeb, které trvalo déle než 3 kalendářní měsíce.

Je-li rodič pobírající rodičovský příspěvek nebo dítě, které zakládá nárok na rodičovský příspěvek, ze zdravotních důvodů ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče déle než 3 kalendářní měsíce, nenáleží výplata rodičovského příspěvku od čtvrtého kalendářního měsíce poskytování lůžkové péče. V této době však může rodič provést volbu. Věta první neplatí, jestliže rodič o dítě umístěné ze zdravotních důvodů ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče osobně celodenně a řádně pečuje.

Má-li v rodině jeden z rodičů v kalendářním měsíci nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem, rodičovský příspěvek náleží, jen je-li vyšší, a to ve výši rozdílu mezi rodičovským příspěvkem a těmito dávkami nemocenského pojištění. Jako nárok na nemocenské podle věty první se posuzuje nárok na náhradu příjmy, které jsou osvobozeny od daně.

V případě, že rodič přestane pečovat o jedno nebo více dětí z vícero dětí, dojde k přehodnocení nároku na rodičovský příspěvek a jeho celkovou výši. Pro nové stanovení nároku, popřípadě nároků na rodičovský příspěvek a jeho výši se z částky nově stanoveného nároku na rodičovský příspěvek odečte dosud vyplacená částka rodičovského příspěvku pro vícero dětí. K přehodnocení nároku na rodičovský příspěvek a jeho celkovou výši dojde rovněž v případě, kdy rodič začne pečovat o 2 nebo více dětí z vícero dětí s tím, že i v tomto případě se z částky nově stanoveného nároku na rodičovský příspěvek odečte dosud vyplacená částka rodičovského příspěvku na všechny tyto děti.

V případě, že rodič pečuje o vícero dětí a jedno nebo více z nich zemře a přitom rodič dále pečuje alespoň o jedno dítě, může ministr práce a sociálních věcí na základě žádosti o odstranění tvrdosti zákona ve výjimečných případech v závislosti na celkových sociálních poměrech rodiny a délce péče o vícero dětí rozhodnout odchylně od postupu.

Rodinou se pro účely rodičovského příspěvku rozumí rodina. Pro nárok na rodičovský příspěvek musí podmínka trvalého pobytu a bydliště na území České republiky být splněna jen u oprávněné osoby a u dítěte zakládajícího nárok na rodičovský příspěvek.

Rodičem se pro účely rodičovského příspěvku rozumí též osoba, která převzala dítě do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Za dítě převzaté do trvalé péče, která nahrazuje péči rodičů se považuje dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Výjimkou svěřeni dítěte do pěstounské péče na

přechodnou dobu, dítěte jehož rodič zemřel, je že toto dítě bude vychovávat manžel nebo partner zemřelého. Je-li rodičem dítěte zakládajícího nárok na rodičovský příspěvek nezletilá osoba, lze jí přiznat rodičovský příspěvek, jen jestliže soud nerozhodl o pozastavení výkonu povinnosti a práva péče o dítě u nezletilého rodiče.

Podmínka osobní celodenní péče se též považuje za splněnou a rodičovský příspěvek náleží, jestliže:

- dítě, které nedosáhlo 2 let věku, navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti v rozsahu nepřevyšujícím 92 hodin v kalendářním měsíci;
- dítě pravidelně navštěvuje léčebně rehabilitační zařízení nebo mateřskou školu nebo její třídu zařízenou pro zdravotně postižené děti nebo jesle se zaměřením na vady zraku, sluchu, řeči a na děti tělesně postižené a mentálně retardované v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně;
- dítě zdravotně postižené pravidelně navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodin denně;
- dítě navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně a jestliže oba rodiče nebo osamělý rodič je osobou závislou na pomoci jiné osoby ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost) podle zákona o sociálních službách;
- rodič zajistí péči o dítě jinou zletilou osobou, v době, kdy je výdělečně činný nebo je žákem nebo studentem soustavně se připravujícím na budoucí povolání, s výjimkou studia za trvání služebního poměru příslušníků ozbrojených sil;
- docházka do uvedených zařízení se nesleduje u dětí starších 2 let.¹⁷

¹⁷ Webový portál Zákony pro lidi [online] [vid. 19. února 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>

Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je základní, dlouhodobou dávkou, poskytovanou rodinám s dětmi, která jim pomáhá krýt náklady spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí.

Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě, které žije v rodině, jejíž rozhodný příjem je nižší než 2,7 násobek částky životního minima rodiny. Pro nárok na dávku se posuzuje příjem za předchozí kalendářní čtvrtletí, za příjem se považuje i rodičovský příspěvek.

Přídavek je vyplácen ve třech výších podle věku nezaopatřeného dítěte.¹⁸

Z Tabulky č. 5. je patrné, kolik je základní výměra a dále i zvýšená výměra přídavku na dítě. Částky se zvyšují stářím dítěte. Tabulka je rozdělena na tři věkové kategorie. První kategorie je pro dítě do 6 let, druhá pro dítě od 6 do 15 let a poslední je pro dítě od 15 do 26 let. Podle zákona o státní sociální podpoře se za nezaopatřené dítě považuje dítě, které se soustavně připravuje na budoucí povolání nejdéle však do 26 let.

Tabulka č. 5:Výše přídavku na dítě za kalendářní měsíc

Věk nezaopatřeného dítěte	Základní výměra přídavku na dítě	Zvýšená výměra přídavku na dítě
0- 6 let	500	800
6 - 15 let	610	910
15 - 26 let	700	1 000

Zdroj: Webový portál Ministerstvo práce a sociálních věcí [online][vid. 20 února 2021].
Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/pridavek-na-dite>; vlastní zpracování

¹⁸ Webový portál Úřad práce ČR [online] [vid. 21. února 2021]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/pridavek-na-dite>

3 Vznik sociálního zabezpečení ve Spolkové republice Německo

Oficiální název Německa je Spolková republika Německa. Země se skládá z 16 spolkových zemí, z nichž každá má svou vlastní ústavu a velkou autonomii, pokud jde o vnitřní uspořádání. Tyto spolkové země jsou Bádensko-Württembersko, Bavorsko, Berlín, Braniborsko, Brémy, Hamburk, Hesensko, Dolní Sasko, Meklenbursko-Přední Pomořansko, Severní Porýní-Vestfálsko, Porýní-Falc, Sársko, Sasko, Sasko-Anhaltsko, Šlesvicko-Holštýnsko a Durynsko.¹⁹ Samostatnými zeměmi jsou i dvě města Berlín a Hamburk, zatímco Brémy se skládají ze dvou měst, jež jsou zároveň městskými okresy.

Obrázek č. 3: Spolkové země Německa

Zdroj: Webový portál Rádi cestujeme [online] [vid. 8. března 2021].
Dostupné z: <https://www.radicestujeme.eu/seznam-mest-nemecko>

¹⁹ Webový portál Rádi cestujeme [online] [vid. 8. března 2021]. Dostupné z: <https://www.radicestujeme.eu/seznam-mest-nemecko>

Kořeny sociálního zabezpečení jsou odvozovány od nařízení vzájemné pomoci, která existovala v rámci cechů a která jsou datována od pozdního středověku.²⁰

Koncem 1. poloviny 19. století se na území Německa vznikla církevní sociálně podpůrné organizace, které působí mezi dělníky. V roce 1870 vznikl Úřad pro sociální politiku. V roce 1883 Říšský sněm schválil první z tzv. Bismarckova sociálního zákonodárství a to zákon o nemocenském pojištění. V roce 1884 byl vydán zákon o úrazovém pojištění a v roce 1889 starobní a invalidní pojištění. U starobního důchodu byla renta po dosažení 70 let. Na tomto typu pojištění se podíleli nejen zaměstnanci a zaměstnavatelé, ale i stát.

V roce 1911 by přijat Říšský pojišťovací řád, který sjednocoval zákonné úpravy sociálního zabezpečení. V listopadu 1918 nastal pád monarchie a nastala tzv. Výmarská republika, která zaváděla moderní sociální zákonodárství. Např.: zákon o osmihodinové pracovní době, placenou dovolenou, kolektivní smlouvy, podpora sociálního bydlení a preventivní zdravotní péči. V letech 1918-1920 bylo zákonně upraveno kolektivní vyjednávání a roku 1922 byl přijat zákon o péči o děti a mládež. V roce 1924 byl přijat zákon o sociální pomoci a v roce 1925 byla rozšířena podpora v případě pracovního úrazu. Po krachu newyorské burzy (1929) selhaly v Německu systémy sociálního pojištění. Munková (2004, s. 93-98)

V roce 1927 k již zavedeným pojistným oblastem důchodového, nemocenského a úrazového pojištění přibylo pojištění proti nezaměstnanosti. A roku 1995 také ještě zákonné pojištění na dlouhodobou péči.

Po skončení druhé světové války vznikly v Německu dva samostatné státy. Spolková republika Německo (SRN) a Německá demokratická republika (NDR). Spolková republika zakotvila ve své ústavě princip sociálního státu, vybudovala systém sociálního zabezpečení ve stáří, nemoci a nezaměstnanosti a postavila svět práce na sociálním partnerství. Německá demokratická republiky se definovala jako dělnicko–rolnický stát s komplexním státním základním pojištěním a péčí a postavila svět práce na kolektivním a státem řízeném systému a jeho strukturách.²¹

„Od roku 1975 pokračuje trend zvyšování rodinných přídatků, zavádí se daňová zvýhodnění pro rodiny osamělých rodičů, začínají se vyplácet mateřské dávky ženám,

²⁰ Webový portál Institut zdravotní politiky a ekonomiky [online] [vid. 16. března 2021]. Dostupné z: <https://www.ipvz.cz/seznam-souboru/511-nemecko-i-zdravotnisystemzdravotnistavobyvatelstva.pdf>

²¹ Webový portál Sociální nauka [online] [vid. 17. března 2021]. Dostupné z: https://www.socialninauka.cz/files/files/Sbornik2014-Kapitola_2.pdf

kteře jsou ekonomicky aktivní atd.“ Po roce 1986 byl přijat tzv. Familienpaket – „balík opatření ve prospěch rodiny, kombinující přímé a nepřímé formy pomoci rodinám.“ (Munková, 2004, s. 103)

Dne 9. listopadu 1989 došlo k pádu Berlínské zdi a v roce 1990 ke sjednocení Německé demokratické republiky a Spolkové republiky Německa.

V roce 1989 byl vydán zákonné důchodové pojištění, který se změnami trvá dodnes. V roce 1992 byla přijata legislativa sociální politiky. V roce 1995 bylo zavedeno pojištění dlouhodobé péče. V témže roce byl vydán federální zákon o přídavcích na děti.²² V roce 1996 bylo upraveno úrazové pojištění, které v pozměněné formě zůstává dodnes. Od roku 2001 vstoupila v platnost reforma invalidního důchodu.²³ V roce 2015 vstoupil v platnost zákon, který zavádí rodičovský příspěvek plus, partnerský bonus a flexibilnější rodičovskou dovolenou.²⁴ V roce 2021 byl zákonem o Drittes Corona-Steuerhilfegesetz schválila federální vláda dětský bonus.²⁵

3.1 Sociální pojištění v Německu

Systém sociálního zabezpečení v Německu zahrnuje pět odvětví sociálního pojištění: zákonné zdravotní pojištění (tedy nemocenská), sociální pojištění dlouhodobé péče, důchodové pojištění, zákonné úrazové pojištění a zákonné pojištění v nezaměstnanosti.²⁶

„Sociální pojištění nezahrnuje vždy všechny skupiny občanů, nýbrž podle bismarckovské tradice, jejich převážnou část, zaměstnance. Zbytek obyvatelstva je zajištěn, na základě uplatnění zásady potřebnosti, doplňkovými programy sociální pomoci. Velmi populární jsou v Německu různé formy připojištění, zejména životního a nemocenského. Systémy připojištění jsou běžně zabezpečovány jak komerčně orientovanými institucemi, přístupnými pochopitelně všem, tak vlastními fondy jednotlivých podniků.“

²² Webový portál Bundesamt für Justiz [online] [vid. 16. dubna 2021]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/bkkg_1996/BJNR137800995.html

²³ Webový portál DuEPublico [online] [vid. 16. dubna 2021]. Dostupné z: https://duepublico2.uni-due.de/servlets/MCRFileNodeServlet/duepublico_derivate_00044840/auem_2012-03.pdf

²⁴ Webový portál Bundesamt für Justiz [online] [vid. 16. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/service/gesetze/gesetz-zum-elterngeld-und-zur-elternzeit-73806>

²⁵ Webový portál Bundesagentur für Arbeit [online] [vid. 16. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.arbeitsagentur.de/presse/2021-12-kinderbonus-einmalzahlung-fuer-familien-in-2021>

²⁶ Webový portál Inter práce [online] [vid. 12. března 2021]. Dostupné z: <https://www.interprace.cz/info/socialni-zabezpeceni-v-nemecku-prehled-postup-evidence-97>

„Nemocenské pojištění se řídí zásadou solidarity. Systém je zabezpečován prostřednictvím nemocenských pokladen, které mají charakter samostatných korporací a jsou řízené orgány, ve kterých jsou zastoupeni jak zaměstnanci, tak zaměstnavatelé.“ (Munková, 2004, s. 100-101)

Nemocenské pojištění zahrnuje 5 pilířů, které platí ve většině případů zaměstnavatel i zaměstnanec. Zde jsou vypsány tyto pojištění i s jeho odvody:

- zdravotní pojištění 14,60 % (zaměstnanec 7,3% a zaměstnavatel 7,3%);
- důchodové pojištění 18,60 % (zaměstnanec 9,3% a zaměstnavatel 9,3%);
- pojištění v nezaměstnanosti 2,4% (zaměstnanec 1,2% a zaměstnavatel 1,2%);
- pojištění dlouhodobé péče 3,05 % (zaměstnanec 1,525% a zaměstnavatel 1,525% ; jen Sasko má, že zaměstnanec 2,025% a zaměstnavatel 1,025%);
- úrazové pojištění (100% platí zaměstnavatel).²⁷

Pojištění pro případ nezaměstnanosti v zásadě rovněž umožňuje dobrovolně v tomto pojištění pokračovat na základě žádosti zaslané Federálnímu úřadu práce. Zájemce musí být za tímto účelem v průběhu 24 měsíců před zahájením samostatné výdělečné činnosti již 12 měsíců účasten povinného pojištění nebo pobírat příspěvky v nezaměstnanosti. Veškeré informace či poradenství vám poskytne místní úřad práce.²⁸

V Tabulce č. 6 lze vidět, jak je sociální zabezpečení rozděleno a to z federální úrovně státu.

²⁷ Webový portál Úřad práce ČR [online] [vid. 2. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/nemecko-1#o3>

²⁸<https://www.gesetze-im-internet.de/beeg/BJNR274810006.html#BJNR274810006BJNG000101119>

Tabulka č. 6: Sociální zabezpečení v Německu

Nemocenské pojištění	Sociální pojištění	Sociální zabezpečení
Důchodové pojištění		
Pojištění pro případ nezaměstnanosti		
Pojištění pro případ péče		
Úrazové pojištění		
Rodičovský příspěvek	Rodinné dávky	
Přídavek na dítě		
Sociální příplatek		
Příspěvky pro nevidomé a příspěvky na péči	Sociální pomoc	
Dávky sociální pomoci		
Věcné dávky	Dlouhodobá péče	
Peněžité dávky		

Zdroj: Webový portál Evropské komise [online] [vid. 8. března 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Germany_cs.pdf; Vlastní zpracování

3.2 Rodičovská dovolená

„Rodičovská dovolená se poskytuje 36 měsíců a záleží na volbě rodičů, který ji bude čerpat. Do fondu přispívá stát, jednotlivé spolkové země, církve a nejrůznější soukromé organizace.“ Munková (2004, s. 103 – 1004)

Rodiče mají nárok na rodičovskou dovolenou v délce až 24 měsíců s garantovaným návratem do zaměstnání do 3 let věku dítěte a s nárokem na dalších 12 měsíců, které lze využít kdykoli až do 8 let věku dítěte, ale už pouze po předchozí domluvě se zaměstnavatelem. Namísto úplné rodičovské dovolené lze požádat o zkrácení úvazku. Variantu nahrazení rodičovské zkráceným úvazkem je nicméně opět potřeba dohodnout se zaměstnavatelem, který tuto alternativu může zamítnout.²⁹

²⁹ Webový portál VÚPSV [online] [vid. 16. března 2021]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/fulltext/vz_465.pdf

Dávka v mateřství a otcovské dávky

Nejkratší mateřská dovolená je právě v Německu, také ve Švédsku a na Maltě. Všechny ženy, které pobírají věcné dávky nemocenského pojištění mají rovněž nárok na věcné dávky v těhotenství a po porodu. Ženy, které hradí zákonné nemocenské pojištění, pobírají dávky v mateřství se vyplácejí 6 týdnů před porodem a 8 týdnů po porodu (12 týdnů v případě předčasného nebo vícečetného porodu). V případě předčasného porodu se mateřská dovolená po porodu prodlužuje o dny, které nebylo možno vybrat před porodem. Výše dávek závisí na vaší mzdě, avšak nesmí přesáhnout 13eur za jeden den. V případě, že čistý průměrný výdělek zaměstnankyně byl vyšší než dávka v mateřství vyplácená zdravotní pojišťovnou, rozdíl mezi výší těchto příspěvků a mzdou hradí zaměstnavatel. Těhotné ženě je vystaven těhotenský průkaz (Mutterschaftspass), kde jsou uvedeny lékařské prohlídky, na které má žena nárok.³⁰

Zaměstnankyně, které nejsou pojištěnkami účastnými tzv. zákonného zdravotního pojištění (např. když mají soukromé zdravotní pojištění anebo se jedná o ženy připojištěné v rámci zákonného zdravotního pojištění coby rodinné příslušnice), obdrží na žádost jednorázovou peněžitou pomoc v mateřství v celkové výši max. 210 eur od Spolkového úřadu pro sociální pojištění (Bundesversicherungsamt) ve funkci subjektu vyplácejícího peněžitou pomoc v mateřství (Mutterschaftsgeldstelle).

K věcným dávkám v mateřství patří lékařská péče a pomoc porodní asistentky během těhotenství a po porodu; dále pomoc porodní asistentky a v případě potřeby i lékaře při porodu; také léky, obvazový materiál a jiné zdravotní pomůcky; úhrada nákladů v případě porodu v nemocničním zařízení; pak domácí ošetrovatelská péče a pomoc v domácnosti.

Rodičovský příspěvek

Podle Munkové (2004, s. 103) „*rodičovský příspěvek pobírá rodič, s trvalým pobytem ve Spolkové republice Německo.*“ Nárok na rodičovský příspěvek vzniká rodičům, pokud nepracují déle než 30 hodin týdně, mají právo na výkon rodičovské péče o dítě, bydlí ve stejné domácnosti a v převážné míře sami pečují o dítě. V případě souběhu nároků na německý rodičovský příspěvek a na srovnatelné dávky jiného

³⁰ Webový portál Evropa eu. [online] [vid. 10. března 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Germany_cs.pdf

členského státu EU se aplikuje zvláštní právní úprava evropské legislativy. Zásadně platí, že k výplatě dávky je primárně kompetentní země zaměstnání dotyčného rodiče. Pokud však manželka nebo manžel pracují v jiném členském státě, je primárně kompetentní k výplatě dávky stát bydliště dítěte. Je-li výše dávky v druhém členském státě vyšší, vyplácí tento stát tzv. vyrovnávací doplatek odpovídající tomuto rozdílu (na základě tzv. sekundární kompetence).

Výše rodičovského příspěvku se řídí podle zákona Gesetz zum Elterngeld und zur Elternzeit (Bundeselterngeld- und Elternzeitgesetz). Rodičovský příspěvek se poskytuje ve výši 67% z příjmu ze závislé činnosti před narozením dítěte. Vyplácí se až do výše 1 800 eur měsíčně za celé měsíce, kdy oprávněná osoba nemá žádný příjem z výdělečné činnosti. Příjem ze zaměstnání se počítá podle součtu kladných příjmů, minus odpočty daní a příspěvků na sociální zabezpečení.³¹

V Německu se rozlišuje na tři typy rodičovského příspěvku. Rodiče si mohou jeden z modelů vybrat nebo je navzájem kombinovat. Jsou to:

- základním rodičovský příspěvek (Basiselterngeld),
- rodičovský příspěvek plus (Elterngeld Plus),
- partnerský bonus (Partnerschaftsbonus).

Základní rodičovský příspěvek

Základní rodičovský příspěvek se vypočítá podle předchozího příjmu. Příjem nahradí 65% až 100% měsíčního výdělku z výdělečné činnosti ušlého po narození dítěte. Minimální částku základního rodičovského příspěvku je ve výši 300 eur a maximální je 1 800 eur. Základní rodičovský příspěvek (rodičovský příspěvek) náleží matce a otci dítěte po jeho narození v rozsahu nanejvýš 14 měsíčních částek, které si mezi sebou mohou rozdělit. Jeden rodič může pobírat rodičovský příspěvek po dobu nejméně dvou a nejvíce dvanácti měsíců. Pokud nárok na rodičovský příspěvek uplatní oba rodiče a tím přijdou o příjem z výdělečné činnosti, vyplácí se rodičovský příspěvek po dobu dalších dvou měsíců (tzv. partnerských měsíců).

³¹ Webový portál Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz [online] [vid. 25. března 2021]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/beeg/BJNR274810006.html#BJNR274810006BJNG000101119>

Rodičovský příspěvek plus

Výše rodičovského příspěvku plus činí nejméně 150eur a maximálně 900 eur. Rodičovský příspěvek plus se vyplácí dvojnásobně dlouhou dobu. To znamená, že jeden měsíc v režimu (základního) rodičovského příspěvku (Elterngeld) se rovná dvěma měsícům v režimu rodičovského příspěvku plus (Elterngeld Plus). Díky tomu rodiče profitují z rodičovského příspěvku plus i poté, co dítě dosáhne věku 14 měsíců. Částka se počítá stejně jako u základního rodičovského příspěvku, její výše však činí nanejvýš jednu polovinu.

Partnerský bonus

Partnerský bonus navíc nabízí možnost pobírat rodičovský příspěvek plus po dobu dalších čtyř měsíců: Pokud matka a otec dítěte pracují současně po dobu čtyř po sobě jdoucích měsíců v rozmezí od 25 do 30 hodin týdně, může každý z rodičů během těchto měsíců pobírat čtyři dodatečné měsíční dávky rodičovského příspěvku plus.

Pro stanovení výše partnerského bonusu je rozhodující čistý příjem před narozením dítěte.

Minimální částku ve výši 300 eur u základního rodičovského příspěvku, resp. 150 eur u rodičovského příspěvku plus obdrží také rodiče, kteří nevykonávají výdělečnou činnost. U osob s nízkým příjmem, rodin s více dětmi a rodin s víceročaty se rodičovský příspěvek zvyšuje. Nárok na rodičovský příspěvek zanikne, překročí-li roční zdanitelné příjmy částku 500 000 eur (u dvou rodičů), resp. 250 000 eur (u jednoho rodiče).

Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je dávka plošná, nárok na ní je tedy nezávislý na výši příjmu. Jedná se o přídavek na děti, který je vyplácen z rodinných fondů (Familienkasse)³². Na tento přídavek má dítě nárok od narození, ale je potřeba si o něj podat písemnou žádost. Nárok na přídavek na dítě mají rodiče nejméně do dosažení 18 let věku dítěte. Kromě toho je přídavek na dítě vyplácen až do dosažení 25 let věku dítěte, pokud dítě navštěvuje školu, absolvuje první odborné vzdělání či první studium. Přitom není podstatné, v jakém rozsahu dítě pracuje nebo kolik vydělává. Zletilé děti, které už

³² Federální finanční úřad

ukončily odborné vzdělání či studium a účastní se druhého odborného vzdělávání či druhého studia nebo na něj čekají, mají nárok na přídavek na dítě pouze v tom případě, pokud vykonávají zaměstnání „nezakládající překážku“ pro vznik nároku na přídavek na dítě. Jedná se o zaměstnání malého rozsahu typu „minijob“ (do 450 eur měsíčně), resp., u něhož pravidelná týdenní pracovní doba nepřekročí 20 hodin.

Přídavek na dítě lze čerpat do 21 let dítěte, pokud je dítě vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání úřadu práce v Německu či v evidenci střediska na podporu zaměstnanosti (tzv. „Jobcenter“). Přívýdělek je možný v rozsahu zaměstnání malého rozsahu typu „minijob“ (do 450 eur měsíčně).³³ Jedná-li se o dítě se zdravotním postižením, které není samo schopno zajistit si svou obživu, může být přídavek na dítě popřípadě vyplácen i bez věkového omezení, avšak pouze za předpokladu, že ke vzniku zdravotního postižení došlo před dosažením 25 let věku dítěte. Roční příjem dítěte se zdravotním postižením přitom nesmí překročit částku odpovídající základní nezdanitelné částce ve výši 9 408 eur za kalendářní rok.

Tento přídavek se naposledy navyšoval 1. ledna 2021 o 15 euro na první a druhé dítě. V tabulce č. 7. je uvedeno, kolik eur celkem může pobírat rodič za tento počet dětí.

Tabulka č. 7: Výše přídavku na dítě v roce 2021

Počet dětí	Výše příspěvku (v eurech za měsíc)
1	219
2	438
3	663
4	913
5	1163

Zdroj: Webový portál Jak do Německa [online] [vid. 29. března 2021].

Dostupné z: <https://jakdonemecka.cz/prace/kindergeld/>; vlastní zpracování

Nárok na přídavek na dítě se nepřízná v případě, když pro dítě existuje nárok na dávky pro děti, které jsou vyplácené v zahraničí a jsou srovnatelné s přídavkem na dítě (Kindergeld), příspěvkem na dítě ze zákonného úrazového pojištění zaměstnanců (Kinderzulage), resp. příspěvkem na dítě ze zákonného důchodového pojištění (Kinderzuschuss). Zahraniční dávky vylučují nárok na přídavek na dítě i v tom případě,

³³ Webový portál Starke Jobs [online] [vid. 17. března 2021]. Dostupné z: <https://prace.starke-jobs.com/kindergeld-pridavky-na-deti-v-nemecku/>

když jsou nižší než přídavek na dítě vyplácený v Německu. Poskytuje-li však tyto dávky jiný členský stát EU, může případně vzniknout nárok na vyrovnání rozdílu v podobě tzv. vyrovnávacího doplatku k přídavku na dítě.³⁴

Sociální příplatek na dítě

Sociální příplatek na dítě (Kinderzuschlag) rodiče mohou požádat pro každé dítě mladší než 25 let, na které pobírají přídavek na dítě a s nímž žijí ve společné domácnosti, o dodatečnou dávku, tzv. sociální příplatek na dítě, až do výše 185 eur na dítě. Předpokladem přiznání této dávky je dosažení hranice minimálního příjmu rodičůve výši:

- 900 eur u rodičovských párů,
- 600 eur u osamělých rodičů.

Sociální příplatek na dítě je vyplácen až od měsíce, v němž byla podána žádost, a jen do konce doby výplaty přídavku na dítě. Znamená to, že příplatek není vyplácen zpětně. Tento příplatek je závislý na příjmu rodiny.³⁵

³⁴ Webový portál Jak do Německa [online] [vid. 29. března 2021]. Dostupné z: <https://jakdonemecka.cz/prace/kindergeld/>

³⁵ Webový portál DGB Bezirk Sachsen [online] [vid. 15. března 2021]. Dostupné z: <https://sachsen.dgb.de/cross-border-workers/socialni-zabezpeceni-v-nemecku-v-polsku-a-v-cesku>

4 Komparace sociálního zabezpečení

Komparace je způsob myšlení spočívající ve vzájemném přiřazování jevů k sobě a v uvažování o jejich podobnostech a rozdílnostech. Komparace jako myšlenková operace je základem i v běžném, „nevědeckém“ uvažování. Cílem intuitivní komparace je popsat a většinou i pochopit, vysvětlit jeden jev pomocí druhého, k čemuž je třeba najít společné momenty, vlastnosti, utřídit si získané poznatky a zážitky. Je vázána určitými pravidly: 1. nelze srovnávat cokoli, ale jen jevy stejného řádu, jevy souměřitelné, to znamená, že je nutno podřídít se principu komparability; 2. musí být přesně vymezeno to, co se srovnává, tedy objekty, vlastnosti, procesy, které se stávají jednotkami komparace; 3. musí se brát v úvahu příp. vzájemné vazby a působení mezi srovnávanými objekty a kontextuálními faktory, které spoluvytvářejí komparační situaci. V zásadě lze komparaci provádět těmito způsoby: a) vymežit na jednom objektu srovnávané vlastnosti (které jej charakterizují nebo jsou předmětem výzkumného zájmu) a hledat objekty se stejnými nebo naopak rozdílnými (protikladnými) vlastnostmi, resp. zjišťovat u daných objektů, do jaké míry se jejich vlastnosti kryjí s vymezeným objektem; většinou jde o srovnávání vůči standardu, modálnímu typu, ideálnímu typu nebo prostě vůči známému, snadno popsatelnému jevu, resp. vůči etalonu; b) vymežit jednotlivé srovnávané jevy (buď podstatnými znaky, nebo do max. podrobností) a hledat vzájemný průnik jejich vlastností, ze kterého lze usuzovat na míru podobnosti či rozdílnosti; c) vyjít z definování vazby mezi dvěma jevy a k nim hledat analogickou dvojici jevů identifikací této vazby, nebo naopak u zdánlivě podobných dvojic jevů zjišťovat, zda je mezi nimi stejný typ vazby.³⁶

4.1 Rozdíly mezi sociálním zabezpečením České republiky a Německa

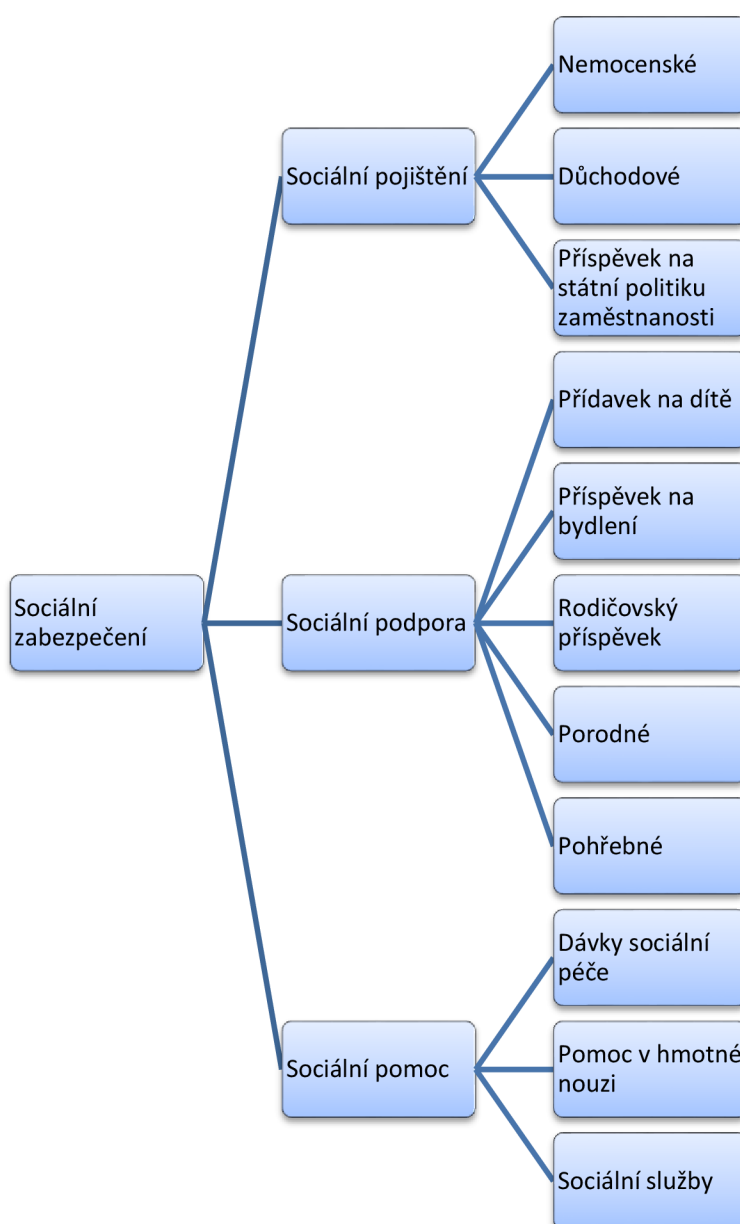
Česká republika má 3 pilíře sociálního zabezpečení. První pilíř je sociální pojištění, které musí platit všichni zaměstnanci, zaměstnavatelé i osoby samostatně výdělečně činné. Pojistné zahrnuje platby na nemocenské pojištění, dále důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Druhý pilíř je sociální podpora,

³⁶ Webový portál Sociologická encyklopedie [online] [vid. 5. února 2021]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Komparace>

kteřá poskytuje přídavek na dítě, dále příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, také porodné a pohřebné. Dávky státní sociální podpory se navíc dělí na testované a netestované, což znamená, že u některých se požaduje prokázat příjem rodiny, zda jsou tím splněny požadavky.

Třetím pilířem sociálního zabezpečení je státní sociální pomoc, mezi které patří dávky sociální péče, pomoc v hmotné nouzi a sociální služby. Popsané pilíře sociálního zabezpečení a příspěvky jednotlivých pilířů můžeme vidět na Obrázku č. 4.

Obrázek č. 4: Schéma struktury sociálního zabezpečení v České republice

Zdroj: vlastní zpracování

Spolková republika Německa má jeden z nejstarších a nejstabilnějších systémů pojištění péče, stejně jako systém podpory osob odkázaných na pomoc druhých. V porovnání s českým systémem je pojetí sociálních služeb v Německu širší. Překrývá se s termínem sociální pomoc a zasahuje i do oblastí zdravotnictví, rodinné politiky nebo nezaměstnanosti.³⁷

Je zde systém sociálního pojištění, které se skládá z 5 pilířů. Jedná se o nemocenské pojištění, dále stejně jako v České republice důchodové pojištění, je zde i podobně pojištění pro případ ztráty zaměstnání, mají i úrazové pojištění a pojištění pro dlouhodobou péči. Německo má jak plošné dávky, tak dávky, které se dávají na základě příjmů. Také jsou tzv. věcné dávky. Ke kterým patří např.: lékařská péče a pomoc porodní asistentky; také léky a jiné zdravotní pomůcky; pak domácí ošetrovatelská péče a pomoc v domácnosti atd.

4.2 Financování sociálního zabezpečení

V České republice jsou dávky sociálního zabezpečení vypláceny ze státního rozpočtu. Do tohoto rozpočtu přispívají, jak zaměstnavatelé, zaměstnanci tak i OSVČ a to v podobě pojistného na důchodové zabezpečení, dále přispívají na pojistné nemocenského pojištění a také platí příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Ve Spolkové republice Německa je systém sociálního zabezpečení je financován z příspěvků na státní pojištění odváděných zaměstnavateli a zaměstnanci a prostřednictvím výnosů z daní. Výše příspěvků v rámci zákonného pojištění představuje určité pevné procento platu. V zásadě 53 % příspěvků hradí zaměstnanec a 47 % zaměstnavatel. Osoby samostatně výdělečně činné hradí samy veškeré příspěvky na své nemocenské pojištění, na pojištění pro případ odkázanosti na dlouhodobou péči a na důchodové pojištění. Příspěvky na úrazové pojištění hradí výlučně zaměstnavatel. Na pobírání rodinných přídatků se neplatí žádné příspěvky (jsou financovány z veřejných fondů).³⁸ Zaměstnavatel odečte podíl z každého platu. Zaměstnavatel si ponechá svůj podíl a zaplatí veškeré povinné pojištění (tzn. zdravotní pojištění, pojištění pro případ

³⁷ Webový portál Ministerstva práce a sociálních věcí [online] [vid. 25. června 2021]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1061545/N%C4%9Bmecko_Pripadova_studie.pdf/c792b824-cb97-640c-7fe4-194894e206cb

³⁸ Webový portál Evropská komise [online] [vid. 30. března 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Germany_cs.pdf

odkázanosti na dlouhodobou péči, penzijní připojištění a pojištění v případě ztráty zaměstnání) do oficiální pojišťovny (jakožto shromažďovací společnosti) dle volby.

Financování služeb sociálního státu mimo sociální pojištění je výlučně věcí státu – tedy spolkové republiky, zemí nebo obcí.³⁹

Pokud finanční požadavky příslušných zdravotních pojišťoven nejsou kryty z příspěvků odvozených z příjmů, pojišťovny mohou vybrat doplňkový příspěvek, který nezávisí na výši příjmů. Pokud průměrný doplňkový příspěvek v rámci zákonného zdravotního pojištění přesahuje 2 % příjmů podléhajících pojištění, je zde nárok na sociální vyrovnávací dávku. Na pobírání rodinných přídatků se neplatí žádné příspěvky (jsou financovány z veřejných fondů).⁴⁰

4.3 Příjmy a výdaje na sociální pojištění v České republice

Největší podíl na celkových výdajích státu v České republice tvoří mandatorní výdaje, představující 50-60 % celkových výdajů státního rozpočtu. Mezi mandatorní výdaje, které je stát povinen zajišťovat dle zákona jsou (např.: dávky důchodového pojištění, nemocenského pojištění, sociální dávky, platby státu do zdravotního pojištění, podpory v nezaměstnanosti atd.). Sociální dávky pak činily 40% státního rozpočtu, což je 601,9 mld. Kč.⁴¹

Výdaje o státním sociálním zabezpečení můžeme najít na webových stránkách Českého statistického úřadu. Zaměřovala jsem se především na dávky z nemocenského pojištění, dále pak ze státní sociální podpory a také na dávky pomoci v hmotné nouzi, tedy na výdaje, které souvisí s dávkami pro rodiny s dětmi.

Příjmy pojistného na sociální zabezpečení tvoří cca 37,7% celkového státního rozpočtu.⁴² Příjmy z pojistného činily v roce 2019 551,71 mld. Kč a v roce 2020 to bylo méně a to 540,43 mld. Kč. Výdaje ze státního rozpočtu na sociální dávky (to jsou jakékoliv důchody, nemocenská státní sociální podpora atd.) činily v roce 2019 602, 08

³⁹ Webový portál Sociální nauka [online] [vid. 23. března 2021]. Dostupné z: https://www.socialninauka.cz/files/files/Sbornik2014-Kapitola_2.pdf

⁴⁰ Webový portál Interpráce [online] [vid. 3. června 2021]. Dostupné z: <https://www.interprace.cz/info/socialni-zabezeceni-v-nemecku-financovani-96>

⁴¹ Webový portál Ministerstvo financí ČR [online] [vid. 14. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2019-34784>

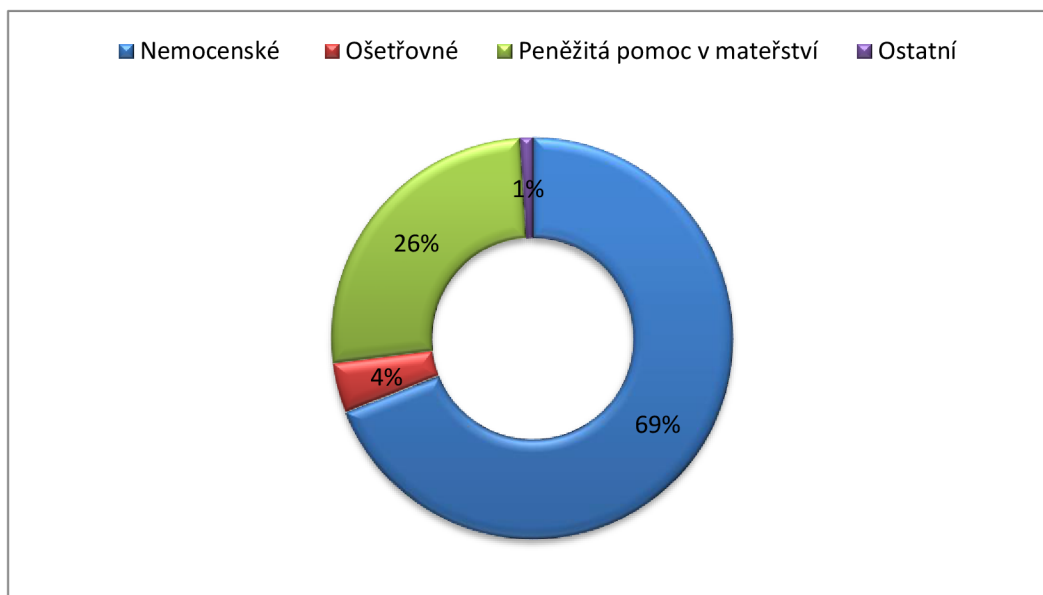
⁴² Webový portál Ministerstva financí ČR [online] [16. června 2021]. Dostupné z: [Pokladni-plneni_2019-Q3_Infomace-o-pokladnim-plneni-statniho-rozpocetu-CR-za-1-az-3-ctvrtleti-2019.pdf](https://www.mfcr.cz/cs/o-pokladnici/pokladni-plneni-2019-Q3-Infomace-o-pokladnim-plneni-statniho-rozpocetu-CR-za-1-az-3-ctvrtleti-2019.pdf)

mld. Kč a v roce 2020 se tato částka zvětšila a to na 687,32 mld. Kč.⁴³ Celkový úhrn vyměřovacích základů, ze kterého bylo v květnu 2020 pojistné odvedeno, se meziročně snížil o 3,9 mld. Kč na 138,2 mld. Kč, přičemž celkový počet pojištěnců se snížil, a to o cca 782,5 tis. na 4 568 tis. osob (v tom 4 519,7 tis. zaměstnanců a 0,1 tis. OSVČ). V květnu 2019 se jednalo o 5 302,2 tis. pojištěnců (v tom 4 599,7 tis. zaměstnanců a 702,5 tis. OSVČ).⁴⁴

4.3.1 Nemocenské pojištění

Z nemocenského pojištění se poskytuje 6 peněžitých dávek. Nemocenská, ošetřovné, dále peněžitá pomoc v mateřství, také vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, otcovská poporodní péče a dlouhodobé ošetřovné. Příjmy z nemocenského pojištění v roce 2019 činily za leden až květen 15 175 mil. Kč. V roce 2020 přišel propad a výběr z pojistného na nemocenské pojištění za leden až květen činil 14 276,4 mil. Kč.⁴⁵

Obrázek č. 5: Struktura výdajů dávek nemocenského pojištění z roku 2020

⁴³ Webový portál Ministerstva financí ČR [online] [vid. 7. června 2021]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/pokladni-plneni-sr-40434>

⁴⁴ Webový portál MPSV [online] [14. června 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacen%C3%BDch+d%C3%A1vk%C3%A1c+h+v+kv%C4%9Btnu+2020.pdf/1c58b38a-91e9-c09b-3892-b36f451c0ad4>

⁴⁵ Webový portál MPSV [online] [14. června 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacen%C3%BDch+d%C3%A1vk%C3%A1c+h+v+kv%C4%9Btnu+2020.pdf/1c58b38a-91e9-c09b-3892-b36f451c0ad4>

Zdroj: Webový portál Český statistický úřad [online][vid. 15. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122363204/19002920k2.pdf/5825680a-4dfd-4a33-9306-3283506f8e6e?version=1.1>; vlastní zpracování

Z Obrázku č. 6. je patrné, že v roce 2020 nejvyšší výdaje v nemocenském pojištění tvoří nemocenská dávka a i v předcházejících rocích je to vždy nad 60%. Druhým nejvyšším výdajem je peněžita pomoc v mateřství a třetím je ošetřovné. Nemocenské tvoří od 60% do 83% výdajů z nemocenského pojištění, peněžita pomoc v mateřství od 14% do 37% z výdajů a ošetřovné tvoří přibližně 4% až 5% z výdajů.⁴⁶

Výdaje na dávky nemocenského pojištění činily za leden až květen 2020 cca 21,8 mld. Kč (tj. 43,3 % čerpání z částky státního rozpočtu – 50 300,0 mil. Kč). Zvýšení výdajů objemově nejvýznamnější dávky systému v květnu roku 2020 bylo na nemocenskou (meziročně o 991,6 mil. Kč, tj. o 42,0 %). Toto zvýšení odráželo působení zejména vyšší úroveň dávek (neboli dočasnou pracovní neschopnost) a nárůst počtu proplacených dnů (v květnu 2020 se tento počet meziročně zvýšil o cca 1 728,5 tis., tj. o 35,7 %, na 6,57 mil. dnů). Výše průměrné denní dávky nemocenského meziročně vzrostla o cca 4,7 % na 510 Kč. Dále pak zvýšení výdajů na ošetřovné ve výši 2 435,8 mil. Kč. Ve srovnání s květnem minulého roku se zvýšily o 2 281,1 mil. Kč. Do výdajů za ošetřovné za měsíc květen se významným způsobem promítla výplata ošetřovného poskytovaného z důvodu uzavření škol a jiných zařízení. Meziroční index u ošetřovného byl největší ze všech dávek a to 421,5%.⁴⁷

V Tabulce č. 8 lze vidět zvýšení meziročních výdajů na nemocenskou v prosinci 2020 (meziročně o 604,2 mil. Kč, tj. o 26,5 %) - bylo způsobeno především nárůstem počtu proplacených dnů (v prosinci 2020 se tento počet meziročně zvýšil o cca 913,7 tis., tj. o 20,3 %, na 5,42 mil. dnů). Výše průměrné denní dávky nemocenského meziročně vzrostla o cca 5,1 % na 533 Kč.

Výdaje na ošetřovné dosáhly v prosinci 2020 výše 779,6 mil. Kč a oproti předchozímu měsíci byly o 327,8 mil. Kč vyšší. Výdaje na tuto dávku byly výrazně

⁴⁶ Webový portál Český statistický úřad [online] [vid. 10. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122363204/19002920k2.pdf/5825680a-4dfd-4a33-9306-3283506f8e6e?version=1.1>

⁴⁷ Webový portál MPSV [online] [12. června 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacen%C3%BDch+d%C3%A1vk%C3%A1c h+v+kv%C4%9Btnu+2020.pdf/1c58b38a-91e9-c09b-3892-b36f451c0ad4>

ovlivněny výplatou tzv. krizového ošetřovného z důvodu uzavření škol. Ve srovnání s prosincem minulého roku se zvýšily o 625,9 mil. Kč.⁴⁸

V Tabulce č. 8 můžeme nalézt výdaje nemocenského pojištění. Je to zde rozděleno podle druhu dávky. Částky jsou přepočítány na eura bylo podle kurzu z 3.4. 2021, který činil 26,09Kč.

Tabulka č. 8: Výdaje na dávky nemocenského pojištění podle druhu dávky

Dávka nemocenského pojištění	Vyplaceno v období (tis. eura)		Vyplaceno od počátku roku (tis. eura)		Meziroční index v %
	prosinec 2019	prosinec 2020	2019	2020	
Nemocenské	87 439,63	98064,39	102 215,41	1 255 898,8	122,9
Ošetřovné	5 891,15	29 881,18	66 167,11	438 543,5	662,8
Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství	19,16	11,50	360,29	252,97	70,4
Peněžitá pomoc v mateřství	32 958,99	34 357,99	387 044,84	405 707,17	104,8
Dlouhodobé ošetřovné	398,620	525,11	4 216,17	5 277,88	125,2
Celkem	127 443,47	176 109,62	1 490 479,1	2 116 002,3	142,0

Zdroj: Webový portál MPSV [online] [vid. 20. května 2021]. Dostupné z:

<https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacen%C3%BDch+d%C3%A1vk%C3%A1ch+v+prosinci+2020.pdf/0c00834b-3fea-94e1-8d86-9a2f61f50856>

⁴⁸ Webový portál MPSV [online] [20. května 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacen%C3%BDch+d%C3%A1vk%C3%A1ch+v+prosinci+2020.pdf/0c00834b-3fea-94e1-8d86-9a2f61f50856>

4.4 Dávky pro rodiny s dětmi

V České republice je pro rodiny s dětmi v legislativě zakotveny dávky jako je peněžitá pomoc v mateřství, další dávka je porodné, následuje rodičovský příspěvek a přídavek na dítě.

4.4.1 Peněžitá pomoc v mateřství

Peněžitá pomoc v mateřství je jednou z dávek nemocenského pojištění. V České republice náleží péče o novorozené dítě matce nebo otci dítěte. Výše peněžité pomoci v mateřství činí 70 % denního vyměřovacího základu. Dávka se poskytuje 28 týdnů nebo 37 týdnů, pokud žena porodí dvojčata nebo více dětí. Na peněžitou pomoc v mateřství může maminka nastoupit 8–6 týdnů před očekávaným dnem porodu s tím, že termín nástupu si v tomto rozmezí určí sama. Kromě prvních 6 týdnů po porodu, kdy peněžitá pomoc v mateřství náleží výhradně matce, má na dávku nárok i otec dítěte nebo manžel ženy, která dítě porodila. Musí ovšem splňovat stejné podmínky pojištění jako žena, která porodila. Navíc musí se ženou uzavřít písemnou dohodu, že bude o dítě pečovat.

V roce 2019 bylo od počátku roku do května vyplaceno celkem 3 982,4 mil. Kč (152 640 859 eur). V přepočtu na eura bylo vyplaceno celkem. A v roce 2020 od počátku roku až do května byla vyplacena peněžitá pomoc v mateřství ve výši 4 207,2 mil. Kč (161 257 187 eur) a meziroční index byl vyčíslen na 105,6%.⁴⁹ Přepočítání na eura bylo podle kurzu z 3.4. 2021, který činil 26,09Kč.

4.4.2 Státní sociální podpora

Zde se také poskytují dávky jako je přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, dále příspěvek na bydlení, porodné a pohřebné. V roce 2019 byly výdaje na státní sociální podporu v hodnotě 34 mld. Kč, což představovalo 2,2% státního rozpočtu. Výdaje na rodičovský příspěvek tvořily 72% výdajů na státní sociální podporu. V roce 2019 bylo vyplaceno 8,3 mil. dávek státní sociální podpory.

⁴⁹ Webový portál MPSV [online] [15. června 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacen%C3%BDch+d%C3%A1vk%C3%A1ch+v+kv%C4%9Btnu+2020.pdf/1c58b38a-91e9-c09b-3892-b36f451c0ad4>

Nejvyšší částky na dávky státní sociální podpory v přepočtu na 1 obyvatele byly vydány v Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Nejvíce příjemců přídatku na děti bylo v okrese Karviná a Ostrava – město, dále také v Bruntále, Mostu a Děčíně.⁵⁰

4.4.3 Porodné

Porodné se přizná matce jednorázově. Tato dávka přispívá na náklady, související s narozením prvního dítěte. Nárok na porodné má žena, která porodila své první nebo druhé živé dítě, nepřevyšuje-li rozhodný příjem v rodině součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,70. Výše porodného činí 13 000 Kč na první dítě a 10 000 Kč na druhé dítě. Porodné se vyplácí jednorázově a je to tzv. testovaná dávka.⁵¹ V přepočtu podle kurzu z 3.4. 2021, který činil 26,09Kč za euro. Na první dítě je to v přepočtu 498,28 euro a na další dítě to činí 383,29eura. Porodné má pouze Česká republika. Porodné bylo v roce 2019 vypláceno 57,5 mil. Kč a v roce 2020 bylo vypláceno 42,6 tis. Kč.⁵²

4.4.4 Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek je nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte, a to nejdéle do doby, kdy byla na rodičovském příspěvku vyplacena z důvodu péče o totéž nejmladší dítě v rodině celková částka 300 000 Kč, v přepočtu to činí 11 498, 66 eur v České republice. Částka rodičovského příspěvku není stejná pro občany v České republice. Její výše se stanovuje podle příjmů rodičů. Částka ovšem nesmí překračovat 10 000Kč, což je 383,28 eura.

V květnu roku 2019 byl počet vyplacených dávek rodičovského příspěvku 280,5 tis. a v květnu roku 2020 se tento počet zvedl na 319,6 tis. dávek. Celkové výdaje na

⁵⁰ Webový portál Český statistický úřad [online] [vid. 14. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122363204/19002920k3.pdf/30f34ead-ca16-4103-a243-8d08f6a23bfc?version=1.1>

⁵¹ Webový portál Zákony pro lidi [online] [vid. 18. února 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>

⁵² Webový portál Ministerstva práce a sociálních věcí ČR [online] [17. června 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacen%C3%BDch+d%C3%A1vk%C3%A1vk%C3%A1ch+v+prosinci+2020.pdf/0c00834b-3fea-94e1-8d86-9a2f61f50856>

rodičovský příspěvek činil v roce 2020 15 611,8 mil. Kč, přičemž v roce 2019 byly tyto výdaje na částce 10 298,8 mil. Kč.⁵³

4.4.5 Přídavek na dítě

Přídavek na dítě patří do pilíře státní sociální podpory. Nárok na přídavek na dítě v České republice má nezaopatřené dítě, které žije v rodině, jejíž rozhodný příjem je nižší než 2,7násobek částky životního minima rodiny. Výše této dávky se určuje podle věku dítěte.

Na Tabulce č. 9. můžeme vidět přepočtení peněžních dávek podle kurzu z 3.4. 2021, který činí 26,09Kč za euro.

Tabulka č. 9: Výše přídavku na dítě za kalendářní měsíc převedené na euro

Věk nezaopatřeného dítěte	Základní výměra přídavku na dítě	Zvýšená výměra přídavku na dítě
0- 6 let	19,16	30,66
6 - 15 let	23,38	34,88
15 - 26 let	26,83	38,33

Zdroj: Webový portál Ministerstvo práce a sociálních věcí [online][vid. 20 února 2021].

Dostupné z:<https://www.mpsv.cz/-/pridavek-na-dite>; vlastní zpracování

Z roku 2019 se počet vyplacených dávek přídavku na dítě zvedl podle meziročního indexu na 111,1%, což znamená, že v květnu 2020 bylo počet vyplacených dávek 234,5 tis. Ovšem celková vyplacená výše byla roku 2020 pouze 897 tis., zatímco v roce 2019 to bylo 981 tis.⁵⁴

⁵³ Webový portál [online] [13. června 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacen%C3%BDch+d%C3%A1vk%C3%A1ch+v+kv%C4%9Btnu+2020.pdf/1c58b38a-91e9-c09b-3892-b36f451c0ad4>

⁵⁴ Webový portál MPSV [online] [17. června 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacen%C3%BDch+d%C3%A1vk%C3%A1ch+v+prosinci+2020.pdf/0c00834b-3fea-94e1-8d86-9a2f61f50856>

4.5 Příjmy a výdaje na sociální zabezpečení v Spolkové republice Německa

Tento rozpočet je z roku 2019, ale pořadí zůstává stejné. Nejvíce peněz plyne na důchodové pojištění, dále pak na zdravotní pojištění (včetně soukromého), na třetím místě je systém sociální péče, 9% přispívá jak systémy zaměstnavatelů, tak i ostatní a 8% přispívá systém veřejné služby.

Z Tabulky č. 11 lze vyčíst, jaké byly hrubé výdaje, hrubé výdaje na obyvatele, dále také jak čisté výdaje, tak i čisté výdaje na obyvatele a jaké byly příjmy ze sociálního zabezpečení.

Největší výdaje na sociální pojištění jak v roce 2019, tak i v roce 2020 měla spolková země Severní Porýní-Vestfálsko a nejmenší výdaje na sociální pojištění byly na spolkovou zemi Brémy. Stejně tak i v příjmech sociálního pojištění v roce 2019 a 2020 nejvíce do státního rozpočtu Spolkové republiky Německa přispívala spolková země Severní Porýní-Vestfálsko a nejméně spolková země Brémy.⁵⁵

Tabulka č. 10: Výdaje a příjmy sociálního zabezpečení v Německu

Rok	Hrubé výdaje	Hrubé výdaje na obyvatele	Příjmy	Čisté výdaje	Čisté výdaje na obyvatele
	V tisících eur	V eurech	V tisících eur	V tisících eur	V eurech
2018	26 787 772	323	2 399 698	24 388 073	294
2019	28 391 003	342	2 437 743	25 953 2602	312

Zdroj: Webový portál Destatis [online][vid. 15. června 2021]. Dostupné z: <https://www-genesis.destatis.de/genesis/online?operation=abruftabelleBearbeiten&levelindex=2&levelid=1623952542546&auswahloperation=abruftabelleAuspraegungAuswaehlen&auswahlverzeichnis=ordnungsstruktur&auswahlziel=werteabruf&code=22111-0001&auswahltext=&werteabruf=Werteabruf#abreadcrumb>

4.6 Dávky pro rodiny s dětmi

Ve Spolkové republice Německa jsou také dávky pro rodiny s dětmi. Je zde dávka v mateřství a otcovské dávky, další dávka je rodičovský příspěvek, podobně jako v České republice mají také přidavek na dítě a mají i sociální příplatek.

⁵⁵ Webový portál Destatis [online] [vid. 10. června 2021]. Dostupné z: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Oeffentliche-Finzen/Ausgaben-Einnahmen/_inhalt.html

4.6.1 Dávka v mateřství a rodičovství

Ve Spolkové republice Německa jsou dávky v mateřství a rodičovství, což je naše peněžité pomoc v mateřství. Ženy, které jsou účastny zdravotního pojištění a které mají v době vzniku dočasné pracovní neschopnosti nárok na dávky nemocenského pojištění nebo které nepobírají v ochranné době 6 týdnů před předpokládaným porodem a 8 týdnů po něm mzdu ani plat, obdrží peněžitou pomoc v mateřství jako náhradu za ušlý výdělek. V případě, že čistý průměrný výdělek zaměstnankyně byl vyšší než dávka v mateřství vyplácená zdravotní pojišťovnou, rozdíl mezi výší těchto příspěvků a mzdou hradí zaměstnavatel. Celková výše dávky je ve výši max. 13 eur za kalendářní den.

Pokud se jedná o porodné, Spolková republika Německa nemá tuto dávku. Má tzv. věcné dávky. K věcným dávkám v mateřství patří lékařská péče a pomoc porodní asistentky během těhotenství a po porodu; dále pomoc porodní asistentky a v případě potřeby i lékaře při porodu; také léky, obvazový materiál a jiné zdravotní pomůcky; úhrada nákladů v případě porodu v nemocničním zařízení; pak domácí ošetrovatelská péče a pomoc v domácnosti.

4.6.2 Rodičovský příspěvek

Ve Spolkové republice Německa se rodičovský příspěvek poskytuje ve výši 67% až 100% z příjmu ze závislé činnosti před narozením dítěte. Vyplácí se až do výše 1 800 eur měsíčně za celé měsíce. Rodičovský příspěvek se dělí na základní, rodičovský plus a partnerský. Základní rodičovský příspěvek se vybírá ve 14 měsíčních částek. Minimální částku základního rodičovského příspěvku je ve výši 300 eur a maximální je 1 800eur. Výše rodičovského příspěvku plus činí nejméně 150 eur a maximálně 900 eur. Rodičovský příspěvek plus se vyplácí dvojnásobně dlouhou dobu, tedy 28 měsíců. A počítá se stejně, jako u základního rodičovského příspěvku.

Partnerský bonus navíc nabízí možnost pobírat rodičovský příspěvek plus po dobu dalších čtyř měsíců, tedy celkem 32 měsíců. Pokud matka a otec dítěte pracují současně po dobu čtyř po sobě jdoucích měsíců v rozmezí od 25 do 30 hodin týdně, může každý z rodičů během těchto měsíců pobírat čtyři dodatečné měsíční dávky rodičovského příspěvku plus.

V Tabulce č. 12 můžeme vidět vyplacené částky. Roční daňový zákon vstoupil v platnost počátkem roku 1996, kdy byl nastaven. Poté si rodiny mohou vybrat alternativu mezi pobíráním přídavků na dítě nebo osvobozením od daně.

Tabulka č. 11: Příspěvek na dítě, vyplacené v Německu

Rok	Děti, za které byly vypláceny přídavky	Vyplacené částky
		Mil. eur
2019	15 835	38 777
2020	16 273	45 660

Zdroj: Webový portál Destatis [online] [vid. 18. června 2021].

Dostupné z: [https://www-](https://www-genesis.destatis.de/genesis/online?operation=abruftabelleBearbeiten&levelindex=2&levelid=1623954167331&auswahloperation=abruftabelleAuspraegungAuswaehlen&auswahlverzeichnis=ordnungsstruktur&auswahlziel=werteabruf&code=22911-0002&auswahltext=&werteabruf=Werteabruf#abreadcrumb)

[genesis.destatis.de/genesis/online?operation=abruftabelleBearbeiten&levelindex=2&levelid=1623954167331&auswahloperation=abruftabelleAuspraegungAuswaehlen&auswahlverzeichnis=ordnungsstruktur&auswahlziel=werteabruf&code=22911-0002&auswahltext=&werteabruf=Werteabruf#abreadcrumb](https://www-genesis.destatis.de/genesis/online?operation=abruftabelleBearbeiten&levelindex=2&levelid=1623954167331&auswahloperation=abruftabelleAuspraegungAuswaehlen&auswahlverzeichnis=ordnungsstruktur&auswahlziel=werteabruf&code=22911-0002&auswahltext=&werteabruf=Werteabruf#abreadcrumb)

Další rozdíl u rodičovského příspěvku je v tom, že nárok na příspěvek zanikne, překročí-li roční zdanitelné příjmy částku 500 000 eur (u dvou rodičů), resp. 250 000 eur (u jednoho rodiče). V České republice je rodičovský příspěvek vyplácen bez ohledu na příjem. Ve 3. čtvrtletí roku 2020 statistika centrálního rodičovského příspěvku obsahovala přibližně 1 076 500 výplat dávek; přibližně 865 600 příjemců dávek byly ženy a přibližně 210 900 mužů.⁵⁶

Rodičovský příspěvek roku 2020 celkem pobíralo 1 861 158, přičemž základní rodičovský příspěvek pobíralo 1 309 628 rodičů, rodičovský příspěvek Plus 551 530 a rodičovský příspěvek s partnerským bonusem si vybralo 36 825 rodičů.⁵⁷

4.6.3 Přídavek na dítě

Ve Spolkové republice Německa je podobná dávka té naší a to je přídavek na dítě. Rozdíl je v tom, že je závislá na výši příjmu celé rodiny. Je vyplácena z rodinných fondů (Familienkasse). Dalším rozdílem je, že tato dávka se nevyplácí podle věku dítěte, ale počtu dětí. I zde platí, že rodič, který se o dítě stará může vydělávat do 450 EUR měsíčně, u něhož pravidelná týdenní pracovní doba nepřekročí 20 hodin.

⁵⁶ Webový portál Destatis [online] [17. června 2021]. Dostupné z: <https://www-genesis.destatis.de/genesis/online?operation=statistic&levelindex=0&levelid=1624791518467&code=22922#abreadcrumb>

⁵⁷ Webový portál Destatis [online] [17. června 2021]. Dostupné z: <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Elterngeld/Tabellen/liste-leistungsbeziege-elterngeld-jahre.html>

V roce 2019 byly výdaje na přídavek na dítě 38 777 mil. eur a v roce 2020 se celkové výdaje zvýšily na 45 660 mil. eur.⁵⁸

4.6.4 Sociální příplatek

Sociální příplatek, který je ve Spolkové republice Německo se vyplácí do konce výplaty přídavku na dítě (tedy 18 nebo 25 let). Rodič, který se o dítě stará, může pracovat, ale pouze do 20 hodin týdně a může vydělávat max. 450 eur měsíčně. Celkem může rodič dostat 185 euro. Česká republika žádný sociální příplatek nemá.

4.7 Intervence obou států v době Covidu-19

Pandemie covidu-19 je probíhající epidemie virové nemoci covid-19 způsobené koronavirem SARS-CoV-2. Ta vznikla v prosinci 2019 na území Číny ve městě Wu-chan. Nemoc se následně začala rychle šířit i mimo Čínu. Pandemie covidu-19 se do Evropy rozšířila dne 24. ledna 2020, kdy byl potvrzen první pozitivní případ ve francouzském Bordeaux. Na českém území byly první tři případy onemocnění potvrzeny 1. března 2020.⁵⁹

4.7.1 Česká republika

Na základě usnesení vlády ze dne 22. ledna 2021 bylo prozatím prodlouženo plošné uzavření škol. Rodiče a jiné pečující osoby nadále mohou čerpat ošetřovné z důvodu uzavření školských a dětských zařízení. Výjimka se týká dnů školních prázdnin.

Podle schválené právní úpravy bude výše ošetřovného od prvního kalendářního dne činit 70 % redukováného denního vyměřovacího základu. Minimální denní výše dávky ošetřovného bude činit 400 Kč v případě plného úvazku tam, kde denní výše dávky po provedení výpočtu denní výše dávky podle stávajících pravidel bude nižší než 400 Kč. Rodič si musí na každé dítě vystavit ošetřovné zvlášť. Pro případ, kdy probíhá např. rotační výuka.⁶⁰ Toto ošetřovné končí dnem 30.6. 2021, kde začínají prázdniny.

⁵⁸ Webový portál Destatis [online] [18. června 2021]. Dostupné z: <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Elterngeld/Tabellen/empfaenger-ausgaben.html>

⁵⁹ Webový portál Česká televize [online] [6. dubna 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3056228-v-cesku-jsou-tri-lide-nakazeni-koronavirem>

⁶⁰ Webový portál Česká správa sociálního zabezpečení [online] [vid. 4. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/aktualni-informace-k-osetrovnemu>

4.7.2 Spolková republika Německo

Pro rok 2021 se koaliční výbor federální vlády rozhodl 3. února vyplatit nový dětský bonus ve výši 150 eur. Rozhodnutí je v současné době v legislativním procesu, takže zatím nejsou k dispozici žádné podrobné informace o výplatě. Je nazván jako „bonus na dítě“, to znamená, že se jedná se o speciální platbu, pro kterou platí stejné základní požadavky jako pro přídavek na dítě. Bonus za dítě je součástí federálního vládního stimulačního balíčku. Rodiny ji dostávají jako finanční pomoc, protože jsou vystaveny zvláštním tlakům v důsledku koronavirové krize.⁶¹ V roce 2020 obdrželi rodiče dětský bonus v celkové výši 300eur. Ten byl vyplacen ve dvou splátkách v září a říjnu. Vyplácení probíhalo zvláště následující den po dni termínu výplaty řádného přídavku na dítě.⁶²

Pokud jeden z rodičů vykonává systémově relevantní činnost, může být pobírání rodičovského příspěvku na žádost odloženo o období od 1. března 2020 do 31. prosince 2020. Přejít na odložené měsíce života musí začít nejpozději do 30. června 2021. Využije-li se možnost odkladu, lze základní rodičovský příspěvek čerpat i po 14 měsících věku dítěte. Jakékoli mezery v pobírání rodičovského příspěvku vzniklé v období od 1. března 2020 do 30. června 2021 jsou neškodné.

K odložení partnerského bonusu postačuje, pokud má systémově relevantní povolání pouze jeden z rodičů.

Pokud je partnerský bonus čerpán zcela nebo zčásti před koncem 31. prosince 2021 a oprávněná osoba nemůže splnit podmínky čerpání z důvodu pandemie COVID-19, informace o výši příjmu a výši platí pracovní doba, která byla důvěryhodná při žádosti o partnerský bonus.

Pokud příjem začíná po narození dítěte a započtený příjem se počítá na základě příjmu, který je nižší než příjem ze závislé činnosti v z důvodu pandemie COVID 19 zanikla, pro období od 1. března 2020 do 31. prosince 2021 část rodičovského příspěvku ve výši procenta rozdílu mezi průměrným měsíčním příjmem od výdělečné

⁶¹ Webový portál Bundesagentur für Arbeit [online] [vid. 20 března 2021]. Dostupné z: <https://www.arbeitsagentur.de/familie-und-kinder/kinderbonus>

⁶² Webový portál Jak do německa [online] [vid. 29. března 2021]. Dostupné z: <https://jakdonemecka.cz/prace/kindergeld/>

činnosti v hodnoceném období a výnosy z vyměrování započitatelného příjmu jsou od zápočtu osvobozeny.⁶³

⁶³ Webový portál Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz [online] [vid. 28. března 2021]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/beeg/BJNR274810006.html#BJNR274810006BJNG000101119>

Závěr

Diplomová práce si kladla za cíl komparaci sociálního pojištění, které bylo zaměřeno na péči rodiny s dětmi a to mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německa. Práce se zabývala sociálním pojištěním, které se zaměřuje na péči o rodinu. Práce obsahovala teoretickou i praktickou část.

Diplomová práce se skládá ze čtyř kapitol. První kapitola byla zaměřena na teorii, která vymezovala pojem stát. Zabývala se i definicí a popisem sociálního státu a vymezení typologií sociálního státu. Byla zde i popsána teorie solidarismu a sociální konsensus.

Druhá a třetí kapitola se zaměřovala přímo na sociální zabezpečení a především na dávky pro rodiny s dětmi, které jsou zakotveny v legislativě. Teoreticky se popsal vznik a vývoj sociálního zabezpečení, jak v České republice, tak ve Spolkové republice Německa. Popsány byly také pilíře sociálního zabezpečení. V České republice jsou tři pilíře sociálního zabezpečení. Je to sociální pojištění, dále státní sociální podpora a státní sociální pomoc. Více jsem se zabývala sociálním pojištěním. Kolik se platí ze mzdy a za koho tyto odvody platí stát a je tzv. státním pojištěncem.

Ve Spolkové republice Německa je to trochu jiné. Na rozdíl od Česka mají 5 druhů pojištění. Je to nemocenské pojištění, dále také jako v České republice důchodové pojištění, je zde i podobně jako u nás pojištění pro případ ztráty zaměstnání, mají i úrazové pojištění a pojištění pro dlouhodobou péči.

Oba státy mají dávky, které jsou pro rodiny s dětmi. V České republice máme peněžitou pomoc v mateřství, porodné, rodičovský příspěvek a přídavek na dítě. Pouze porodné a přídavek na dítě je dávka testovaná. Výše přídavku na dítě je určená věkem dítěte. U peněžité pomoci v mateřství, si žena musí platit nemocenské pojištění. Pouze rodičovský příspěvek je bez omezení a dostává se plošně a nejdéle do věku 4 let dítěte a do vybrání 300 000Kč.

Ve Spolkové republice Německo mají také, jak plošné dávky, tak dávky které se dávají na základě příjmů. Je zde dávka v mateřství a otcovská dávka, což je jako naše peněžité pomoci v mateřství, také si musí platit nemocenské pojištění, ať už státní nebo soukromé. Dále je zde rodičovský příspěvek, který je ovšem rozdělen na tři druhy a rodič si může vybrat. Rozdíl mezi druhy je v délce vyplácení a její výši, čím menší

výše tím delší je doba vyplácení. Maximálně lze však pobírat tuto dávku pouze 32 měsíců a tato dávka je pouze pro ty, kteří nepřekročili určitý čistý roční příjem. I zde mají přídavek na dítě, který ovšem nezávisí na věku dítěte, ale na počtu dětí. Tento přídavek se vyplácí z rodinných fondů. I zde je podmínka maximálních odpracovaných hodin týdně. Stejně tak u sociálního příplatku je podmínka odpracovaných hodin. Také u obou dávek je věk dítěte 18-25 let, ale musí být splněny podmínky. Ve Spolkové republice Německa jsou dávky pro rodiny s dětmi vyšší než u nás, na rozdíl od Česka mají dražší služby díky vyššímu HDP. Ovšem délka tzv. mateřské, je mnohem delší v České republice, také je to dávka, kterou v České republice dostane každý bez ohledu na výši svého příjmu. Ve Spolkové republice Německa je vždy nutné splnit alespoň jednu podmínku pro proplacení dávky a také záleží na předcházejícím platu.

Zaměřila jsem se rovněž na to, jak země zareagovaly na současnou situaci ohledně pandemie Covidu-19. V České republice nevznikla žádná nová dávka, ale je umožněné čerpat ošetřovné za jiných podmínek a to z důvodu uzavření základních a mateřských škol. Naproti tomu ve Spolkové republice Německa vznikl na začátku roku 2021 tzv. bonus na dítě. Tento bonus je v roce 2021 legislativně zakotven. Již v roce 2020 tuto dávku dostali, ale pouze za dva měsíce. Také lze pozměnit čerpání jednoho z druhů rodičovského příspěvku. Je to partnerský bonus, který lze změnit a to i v případě, kdy jste tento typ rodičovského příspěvku již začali čerpat.

Seznam použité literatury

- [1] CALHOUN, C.J., LIGHT a S. KELLER, 1994. *Sociology*. 6th ed. New York: McGraw-Hill. ISBN 0-037879-7
- [2] DVOŘÁKOVÁ, V. a kol., 2010. *Evropeizace veřejné sféry*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-193-2.
- [3] ESPING-ANDERSEN G., 1990. *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge, UK: Polity Press. ISBN 07-456-0796-9.
- [4] HANZL, D., 2012. *Úvod do sociální politiky*. Třebíč: Amaprint - Kerndl. ISBN 978-80-87710-02-9.
- [5] KOTOUS, J., G. MUNKOVÁ, a M. ŠTEFEK, 2013. *Obecné otázky sociální politiky*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. ISBN 978-80-87439-08-1.
- [6] KREBS, V. a kol., 2010. *Sociální politika*. 5.vyd. Praha: WoltersKluwer. ISBN 978-80-7357-585-4.
- [7] MUNKOVÁ G., 2004. *Sociální politika v evropských zemích*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0780-8.
- [8] POTŮČEK, M., 1995. *Sociální politika*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-01-X.
- [9] SMUTEK, M., 2005. *Sociální stát: Úvod do studia*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 80-7041-691-2.
- [10] TOMEŠ I., 2010. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-680-3.
- [11] TRÖSTER, P., 2009. *Právo sociálního zabezpečení*. ISBN 978-80-7387-346-2.
- [12] VEČEŘA, M., 2001. *Sociální stát: východiska a přístupy*. 2.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-16-8.

Legislativní dokumenty

- [13] Gesetz zum Elterngeld und zur Elternzeit (Bundeselterngeld- und Elternzeitgesetz - BEEG) [online]. In: *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz* [16. března 2021]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/beeg/BJNR274810006.html#BJNR274810006BJNG000101119>

- [14] Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi ve znění pozdějších změn a úprav [online]. In: *Legislativní dokumenty. Zákony pro lidi* [vid. 20. března 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-111>
- [15] Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve znění pozdějších změn a úprav [online]. In: *Legislativní dokumenty. Zákony pro lidi* [vid. 20. března 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>
- [16] Zákon č. 589/1992 Sb., České národní rady o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti ve znění pozdějších změn a úprav [online]. In: *Legislativní dokumenty. Zákony pro lidi* [vid. 28. ledna 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-589>

Ostatní dokumenty

- [17] Bundesagentur für Arbeit. *Kinderbonus: Anspruch, Auszahlung, Höhe* [online] [vid. 20. března 2021]. Dostupné z: <https://www.arbeitsagentur.de/familie-und-kinder/kinderbonus>
- [18] Česká televize. *V Česku jsou tři lidé nakaženi koronavirem* [online] [6. dubna 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3056228-v-cesku-jsou-tri-lide-nakazeni-koronavirem>
- [19] ČSSZ. *Aktuální informace k ošetřovnému z důvodu uzavření škol* [online] [vid. 3. května 2021]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/osetrovne>
- [20] ČSSZ. *Obecné informace* [online] [vid. 28. ledna 2021]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/platba-pojistneho-obecne-informace>
- [21] ČSSZ. *O jaké nemocenské pojištění se zajímáte?* [online] [vid. 15. února 2021]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/penezita-pomoc-v-materstvi>
- [22] ČSÚ. *Dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky pro osoby se zdravotním postižením a příspěvek na péči* [online] [vid. 13. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122363204/19002920k4.pdf/c0512439-b879-4708-b1c8-166ae10b9934?version=1.1>
- [23] ČSÚ. *Dávky státní sociální podpory a pěstounské péče* [online] [vid. 14. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122363204/19002920k3.pdf/30f34ead-ca16-4103-a243-8d08f6a23bfc?version=1.1>

- [24] ČSÚ. *Nemocenské pojištění* [online] [vid. 10. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/122363204/19002920k2.pdf/5825680a-4dfd-4a33-9306-3283506f8e6e?version=1.1>
- [25] Člověk v právu. *Právo a terénní sociální práce* [online] [vid. 23. února 2021]. Dostupné z: <http://www.clovekvpravu.cz/pravo-socialniho-zabezpeceni-%28aktualizovano-2018-2019%29-301/davky-statni-socialni-podpory-aktualizovano-k-182018-303/uvod-davky-a-jejich-rozdeleni-558>
- [26] Destatis. *Eltern- und Kindergeld* [online] [17. června 2021]. Dostupné z: <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Elterngeld/Tabellen/liste-leistungsbezeuge-elterngeld-jahre.html>
- [27] Destatis. *Öffentliche Finanzen* [online] [vid. 10. června 2021]. Dostupné z: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Oeffentliche-Finanzen/Ausgaben-Einnahmen/_inhalt.html
- [28] Destatis. *Soziales* [online] [vid. 15. dubna 2021]. Dostupné z: https://www.destatis.de/DE/Themen/Querschnitt/Jahrbuch/jb-soziales.pdf?__blob=publicationFile
- [29] Destatis. *Statistik* [online][vid. 18. června 2021]. Dostupné z: <https://www-genesis.destatis.de/genesis/online?operation=abruftabelleBearbeiten&levelindex=2&levelid=1623954167331&auswahloperation=abruftabelleAuspraegungAuswahlen&auswahlverzeichnis=ordnungsstruktur&auswahlziel=werteabruf&code=22911-0002&auswahltext=&werteabruf=Werteabruf#abreadcrumb>
- [30] Destatis. *Statistik zum Elterngeld* [online] [17. června 2021]. Dostupné z: <https://www-genesis.destatis.de/genesis/online?operation=statistic&levelindex=0&levelid=1624791518467&code=22922#abreadcrumb>
- [31] DGB Bezirk Sachsen. *Sociální zabezpečení v Německu, v Polsku, v Česku* [online] [vid. 15. března 2021]. Dostupné z: <https://sachsen.dgb.de/cross-border-workers/socialni-zabezpeceni-v-nemecku-v-polsku-a-v-cesku>
- [32] Evropská komise, 2012. *Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Německu* [online] [vid. 30. března 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Germany_cs.pdf

- [33] HAVEL, J., Sociální stát. *Atlas Transformace* [online] [vid. 20. března 2021]. Dostupné z: <http://www.monumenttotransformation.org/atlas-transformace/html/s/socialni-stat/socialni-stat.html>
- [34] HOLUB, M., J. MERTL, P. MILLIONOVÁ, M. ŠLAPÁK, J. VOSTATEK a P. VÍŠEK, 2019. *Typologie sociálních dávek a událostí v pojistném a nepojistném systému sociálního zabezpečení z hlediska vhodnosti a efektivity* [online] [vid. 16. března 2021] Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/fulltext/vz_465.pdf
- [35] Institut zdravotní politiky a ekonomiky [online] [vid. 16. března 2021]. Dostupné z: <https://www.ipvz.cz/seznamsouboru/511nemeckoizdravotnisystemzdravotnistavo-byvatelstva.pdf>
- [36] Inter práce. *Sociální zabezpečení v Německu - Přehled a postup evidence* [online] [vid. 12. března 2021]. Dostupné z: <https://www.interprace.cz/info/socialni-zabezpeceni-v-nemecku-prehled-postup-evidence-97>
- [37] Interpráce. *Sociální zabezpečení v Německu - Financování* [online] [vid. 3. června 2021]. Dostupné z: <https://www.interprace.cz/info/socialni-zabezpeceni-v-nemecku-financovani-96>
- [38] Jak do Německa. *Kindergeld – vše, co potřebujete vědět* [online] [vid. 29. března 2021]. Dostupné z: <https://jakdonemecka.cz/prace/kindergeld/>
- [39] Jak na peníze. eu. *Státní sociální pomoc* [online] [vid. 26. března 2021]. Dostupné z: <https://www.jaknapenize.eu/davky-statni-socialni-pomoci-v-ceske-republice>
- [40] KNIGGE, A., 2014. Sociální stát Německo – světlo a stíny [online] [vid. 17. března 2021]. Dostupné z: https://www.socialninauka.cz/files/files/Sbornik2014-Kapitola_2.pdf
- [41] Kurzy.cz. *Mateřská - peněžitá pomoc v mateřství PPM* [online] [vid. 1. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/prispevky-davky/materska/#vyse>
- [42] Měsíc.cz. *Sociální kalkulačka: životní minimum 2021 - výpočet* [online] [vid. 1. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/kalkulacky/jake-je-zivotni-minimum-vasi-rodiny/>
- [43] Ministerstvo financí ČR. *Informace o pokladním plnění státního rozpočtu České republiky za 1. až 3. čtvrtletí 2019* [online] [16. června 2021]. Dostupné z: [Pokladni-plneni_2019-Q3_Informace-o-pokladnim-plneni-statniho-rozpocetu-CR-za-1-az-3-ctvrtleti-2019.pdf](https://www.mfcr.cz/Portals/0/Pokladni-plneni_2019-Q3_Informace-o-pokladnim-plneni-statniho-rozpocetu-CR-za-1-az-3-ctvrtleti-2019.pdf)

- [44] Ministerstva financí ČR. *Plnění státního rozpočtu ČR za leden až prosinec 2020* [online] [vid. 7. června 2021]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/pokladni-plneni-sr-40434>
- [45] Ministerstvo financí ČR. *Státní rozpočet v kostce-2019* [online] [vid. 14. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2019-34784>
- [46] MPSV. *Informace o vyplacených dávkách v rezortu MPSV ČR v květnu 2020* [online] [14. června 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacen%C3%B Dch+d%C3%A1vk%C3%A1ch+v+kv%C4%9Btnu+2020.pdf/1c58b38a-91e9-c09b-3892-b36f451c0ad4>
- [47] MPSV. *Informace o vyplacených dávkách v rezortu MPSV ČR v prosinci 2020* [online][vid. 20. května 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1423862/Informace+o+vyplacen%C3%B Dch+d%C3%A1vk%C3%A1ch+v+prosinci+2020.pdf/0c00834b-3fea-94e1-8d86-9a2f61f50856>
- [48] MPSV. *Přídavek na dítě* [online][vid. 20. února 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/pridavek-na-dite>
- [49] MPSV. *Sociální pojištění v roce 2020* [online] [vid. 24. března 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni-v-roce-2020>
- [50] MPSV. *Sociální pojištění v roce 2021* [online] [vid. 29. ledna 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>
- [51] MPSV. *Sociální služby* [online] [vid. 20. března 2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1>
- [52] Právo pro všechny. *Rodičovská dovolená a rodičovský příspěvek* [online] [vid. 24. března 2021]. Dostupné z: <https://www.pravoprovsechny.cz/clanky/rodicovska-dovolene-rodicovsky-prispevek/>
- [53] Rádi cestujeme. *Seznam měst - Německo* [online] [vid. 8. března 2021]. Dostupné z: <https://www.radicestujeme.eu/seznam-mest-nemecko>
- [54] Starke Jobs. *Kindergeld* [online] [vid. 17. března 2021]. Dostupné z: <https://prace.starke-jobs.com/kindergeld-pridavky-na-deti-v-nemecku/>
- [55] ÚP ČR. *Přídavek na dítě* [online] [vid. 21. února 2021]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/pridavek-na-dite>

[56] VODÁKOVÁ, A., 2017. *Sociologická encyklopedie* [online] [vid. 5. února 2021].

Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Komparace>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Hlavní znaky sociálních států	9
Tabulka č. 2: Sociální zabezpečení v České republice	13
Tabulka č. 3: Redukční hranice pro rok 2021	18
Tabulka č. 4: Výše životního minima pro rok 2021	23
Tabulka č. 5: Výše přídatku na dítě za kalendářní měsíc	29
Tabulka č. 6: Sociální zabezpečení v Německu	34
Tabulka č. 7: Výše přídatku na dítě v roce 2021	38
Tabulka č. 8: Výdaje na dávky nemocenského pojištění podle druhu dávky	46
Tabulka č. 9: Výše přídatku na dítě za kalendářní měsíc převedené na euro	49
Tabulka č. 10: Výdaje a příjmy sociálního zabezpečení v Německu	50
Tabulka č. 12: Příspěvek na dítě, vyplacené v Německu	52

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Sociálního zabezpečení a jeho základní pilíře	4
Obrázek č. 2: Welfare mix	6
Obrázek č. 3: Spolkové země Německa.....	30
Obrázek č. 4: Schéma struktury sociálního zabezpečení v České republice.....	41
Obrázek č. 6: Struktura výdajů dávek nemocenského pojištění z roku 2020	44

Seznam zkratk

DP	Diplomová práce
DVZ	Denní vyměřovací základ
EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
KČ	Koruna česká
MIL	Milión
MLD	Miliarda
PPM	Peněžitá pomoc v mateřství
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
ÚP	Úřad práce